

Esterházy Péter

A szív segédigéi

A szív segédigéi

Esterházy Péter

Magvető (aug 2016)

Címke: gyász, halál, Novella, Elbeszélés

Nem használom a nyelvet, nem akarom felismerni az igazat, és még kevésbé azt Önök elé tárni. Az sem jut eszembe, hogy megnevezzem a világot, következésképp az ég világon semmit sem nevezek meg, hisz néven nevezni annyi, mint a nevet örökösen feláldozni a megnevezett dolognak…

Nem beszélek; de nem is hallgatok: s ez megint más dolog. Óvatos vagyok, anyámról van szó. – Itt talán kurziválható volna minden… A kurzivált életbe! De hát mért volna perverzebb írni róla, mint hallgatni?! Vagy bármi más! Állni a sír mellett! Hát az micsoda?! Vagy fogni a kezét, s várni, hogy szorítson! Nézni, ahogy mennek világgá a sejtek, orövoár möszjő, mi volnánk részben a mamája, viszlát, szép csacsi fiú! mmmm m m A férfiember búját nem tárja a világnak.

Esterházy Péter

A szív segédigéi

– bevezetés a szépirodalomba –

Az tud beszélni, aki reménykedni tud, s viszont.

Ludwig Wittgenstein

Előszó

A manapság írt történetek mind nagyon szépek, jelentősek, mélyek és hasznosak, temperamentumosak vagy higgadtak. Csak bevezetésük nincs. Ezért határoztam el, hogy ezt a történetet úgy írom meg: igényeljen bevezetést.

Majdnem két hete már, hogy az anyám meghalt, munkához kell látnom, mielőtt a temetéskor roppant heves kényszer, az írjak-róla vissza nem változik azzá a bárgyú szótlansággá, amellyel a halál hírére reagáltam.

Igen, dologra!, mert az igény, hogy anyámról írjak, néha nagyon váratlanul jelentkezik ugyan, de nagyon bizonytalan is, vagyis erőltessem meg magam, nehogy egyszerűen és pillanatnyi kedvem szerint egyetlen betűvel püföljem tele a papírt, m m m m m mmm m mmmmmmmm m mmm m m m

Nem használom a nyelvet, nem akarom felismerni az igazat, és még kevésbé azt Önök elé tárni. Az sem jut eszembe, hogy megnevezzem a világot, következésképp az ég világon semmit sem nevezek meg, hisz néven nevezni annyi, mint a nevet örökösen feláldozni a megnevezett dolognak…

Nem beszélek; de nem is hallgatok: s ez megint más dolog. Óvatos vagyok, anyámról van szó. – Itt talán kurziválható volna minden… A kurzivált életbe! De hát mért volna perverzebb írni róla, mint hallgatni?! *Vagy bármi más!* Állni a sír mellett! Hát az micsoda?! Vagy fogni a kezét, s várni, hogy szorítson! Nézni, ahogy mennek világgá a sejtek, orövoár möszjő, mi volnánk részben a mamája, viszlát, szép csacsi fiú! mmmm m m A férfiember búját nem tárja a világnak.

Megrémülök, közben megint jól érzem magam: nem fáj a múló idő.

Ami ilyen pillanatban a legrosszabb volna: bárki részvéte, csak egy tekintet, egy szó is. Rögtön másfelé nézni, vagy elhallgattatni a szólót, mert kell az az érzés, hogy érthetetlen és megoszthatatlan, amit épp átélek: csak úgy hihetem, hogy az iszonyat értelmes és igaz. Amint beszélni kezdenek róla, tüstént elfog megint az unalom, máris tárgytalan megint az egész. Itt-ott mégis emlegetem ennek-annak anyám halálát, pedig nincs értelme, s mérgelődöm, ha az elbeszélésemhez megjegyzéseket mernek fűzni.

Olyankor tudniillik leginkább azt szeretném, ha elterelnék a figyelmemet, és ugratnának valamivel.

Legutóbbi filmjében, például, James Bond áthajította a lépcsőkorláton az ellenfelét, aztán azt kérdezték tőle, *meghalt-e* az illető, ő meg azt mondta: „Hát, remélem!” – mire én megkönnyebbülten nevettem. Halál- és hullavicc engem végképp nem zavar, még jól is esik meghallgatnom.

Vagyis azért hébe-hóba „kiborultam”: hirtelen szétestek a mindennapos elképzelések, a különben is csak évek-évtizedek óta iksszer eldarált *kezdeti* elképzelések ismétlései, aztán sajgott a tudatom, akkora űr támadt benne… Ez már elmúlt, már nem borulok ki. Ha írok, szükségképpen múltról írok, már olyasmiről, amit letudtam, arra az időre legalábbis le, amíg írok. A könyv bármiről szól is, érződjék benne egyfajta könnyedség, mely arra emlékeztet, hogy a mű sohasem természetszerűleg adott valami, hanem *igény* és *adomány*.

Irodalmat csinálok, mint máskor is, emlékező- és fogalmazógéppé idegenülve és tárgyiasulva. A világon minden avégből létezik, hogy könyv váljék belőle, mondja Mallarmé. Még csak nem is szégyenkezem; belenyugodtam, hogy olyan legyen az arcom, amilyennek a könyveim mutatják. Ezen változtatni fogok.

A szövegben szó szerinti vagy torzított formában, többek közt, Apáti Miklós-, H. C. Artmann-, Babits Mihály-, Donald Barthelme-, Georges Bataille-, Thomas Bernhard-, Jorge Luis Borges-, Albert Camus-, Anton Csehov-, Dsida Jenő-, Füst Milán-, Hajnóczy Péter-, Peter Handke-, Illyés Gyula-, Jelenits István-, Juhász Ferenc-, Valentyin Katajev-, Kormos István-, Kosztolányi Dezső-, Lautréamont-, Stéphane Mallarmé-, Mándy Iván-, Mészöly Miklós-, Molnár Ferenc-, Robert Musil-, Orbán Ottó-, Ottlik Géza-, Szabó Lőrinc-, Szt. Pál-, Blaise Pascal-, Pilinszky János-, Arthur Rimbaud-, Jean-Paul Sartre-, Ronald Sukenick-, Lev Tolsztoj-, Georg Trakl-, Vas István-, Vasadi Péter-, Várady Szabolcs-, Weöres Sándor-, Ludwig Wittgenstein-idézetek vannak.

Micsoda aggszűz leszek, annyi bátorságom sincs, hogy a halált szeressem.

Kelt Budán, június 16^dikán^

Az Atyának és Fiúnak –

Azt, hogy édesanyánk „meglehetősen kutyául van”, tudtuk évek óta, mégis mikor apánk fölhívott telefonon, s gondosan, kimérten és új, eddig nem hallott, kemény hanghordozással tudtunkra adta, hogy anyánk így meg úgy, s hogy ő nem tartaná, ez a személyes meggyőződése, fölöslegesnek, ha „ezekben a pillanatokban” *otthon* volnánk, azaz hazamennénk, az mindőnket meglepett, szinte egyforma szókkal kezdtünk ógni-mógni, hivatkozva a napi, halaszthatatlan teendőkre, ami nem fásultságot vagy érzéketlenséget jelentett, inkább a természetes ösztönök megnyilvánulását, azt a józan meggyőződést, hogy nem lehet a „dolog” „olyan veszélyes”, hiszen még sohasem volt olyan veszélyes (ahogy éppen apánk mondani szokta: „addig nincsen baj, amíg nincsen baj, csak mikor baj van, akkor van baj”); apánk azonban ránk mordult, mi pedig özönlöttünk a világ összes tájairól.

HIDEG VAN… AMIKOR VÉGRE FELÖLTÖZKÖDTÜNK, NAGYON MEGLEPETTNEK LÁTSZOTT, HOGY FEKETE NYAKKENDŐT LÁT RAJTAM, S KÉRDEZTE, KIT GYÁSZOLOK. MONDTAM NEKI, HOGY ANYÁM HALT MEG. AMIKOR MEGKÉRDEZTE, MIKOR, AZT FELELTEM NEKI: – TEGNAP. – EGY KICSIKÉT HÁTRAHŐKÖLT, DE KÜLÖNBEN EGY SZÓT SEM SZÓLT. KEDVEM LETT VOLNA HOZZÁTENNI, HOGY HISZEN ÉN NEM TEHETEK RÓLA, DE LENYELTEM A MONDÓKÁMAT, MERT ESZEMBE JUTOTT, HOGY EZT MÁR A FŐNÖKÖMNEK IS MONDTAM. EGYÉBKÉNT IS MIT JELENT EZ? AZ EMBER MINDENKÉPP HIBÁS EGY KICSIT.

Mintha nekem külön titkom lett volna anyánkkal, a kórház elé előbb érkeztem, mint az öcsém és a húgunk. Pedig talán nem is engem szeretett a legjobban, inkább épp öcsémet, bár meglehet *pusztán* azért, mert tudta, hogy erre neki van a legnagyobb szüksége – cserébe ő szerette leghevesebben anyánkat. Elsőszülött vagyok, hogyne érkeztem volna *előbb*… Ez a definíció.

Húgunk közülünk a legszebb, azt hiszem; megvan benne apánk törékenysége és anyánk forrósága. Noha a nők öcsénket jobban szeretik, az én nőim meg engem. Csak bennem túl sok a személyesség – személyre szabott <szövegromlás> vagyok. Igaz, ebből meg nem következik semmi.

Húgunk azonnal átölelt, „kis öregem, drága kis öregem”, s hosszan magához szorított. E vadságnak, mely korántsem ért váratlanul, inkább ezernyi emléket ébresztett bennem, kelletlenül adtam át magam; nem szerettem, hogy ennyire ismeri a testi érintés erejét, hogy ennyire, mondhatni profin, dadogás nélkül ki tudja használni, úgy éreztem, visszaél vele, és akkor is megsimogat, mikor elég volna hátba vernie, hogy túlbiztosít, és inkább divat ez, mint valódi személyesség a részéről; azt nem éreztem, hogy neki is fontos, csak azt, hogy tudja, nekem az. Ami igaz volt.

A gesztus végül is, természetesen, megfelelt, mert elérte célját – s én megenyhülve tartottam karjaimban ezt a vékony, szép szőke nőt, örültem a szagának és a bordáinak, a lehetetlen és hanyag rúzsozásának, a szája ívének, melyben az öcsémét ismertem föl, az arca közeliségének, a sok ismerős hajlatnak, mely mind-mind akár az enyém is lehetett volna, s a tulajdonviszonyok e kuszaságán, hol türelmetlen dühöt, hol engedékeny meghatódottságot éreztem, örültem a hangjának, ahogy csúfondároskodva és tisztelettel ismételgeti, „öregem, hát végre, drága kis öregem”.

FÖLZABÁLTÁTOK ANYÁTOKAT! (FÖLZABÁLTAM ANYÁMAT.)

Maradék testvérünk a háttérben krákogott, mint egy rajtakapott férj, majd széles mozdulatokkal széjjel lökdösött minket, „ki ez a férfi, te cemende!?”, és a többi, zord volt s nevetséges; a kórházi látogatók siettükben is meg-megfordultak.

Elfelejtettük, miért kellett idejönnünk; ott pojácáskodtunk. S ugyan a nagy, rozsdás vaskapuhoz érve – ahogy a nagy, rozsdás vaskapuknál mindenki – elcsöndesedtünk, de még mindig avval a magabiztos, bár korunkhoz mérten máris aránytalan lobogással – mint akik valami díszes *ozsonnára* igyekeznek, ahol köröttük forog majd a világ, amit ők finoman el fognak tűrni, miközben végigtipornak kegyelmet nem ismerve: az

idegen szíveken; a fitestvérek megfenyegetik húguk udvarlóit, aki azonban azokat továbbra is tüzeli, hogy azután így ezek azokat egyszerűen elpáholják: s ha tényleg, elébb csak kuncogva, cinkosan visszavonulnak, sarkokba, spanyolfal mögé, messzi szobákba, de kisvártatva már lázas kacagással táncolják körbe-körbe a termeket, és azok is csatlakoznak hozzájuk, akik… akik a legkevésbé sem akartak volna, tulajdonképpen. – Árvaság és öncsalás határán, lényegében már túl, szomorúbb s elesettebb bizakodás lett volna helyénvalóbb.

A portásfülkénél öcsém a szokásosan könnyed és nagyvonalú hirtelenségével az ablakocskához hajolt, ráparancsolt a meglepett idős férfira, hogy mutassa a csuklóját, fontoskodó fintorokkal megfogja, aggódik, „bátyám, ez bizony sok, és ez nem kevés, sok, sokkal óvatosabban”, int felénk, „jöjjenek, kollégák”, s mi bevonulunk. Pukkadozunk a röhögéstől, amikor egyszerre, kívülről, csönd szakadt ránk. *Megüti érdes ujjával szívünket az Isten*. Megtorpantunk. Attól fogva nem volt szabad egymás szemébe nézni; aki ezt megszegte, és rendre megszegtük, az menthetetlenül sírva fakadt. Ez is nevetséges volt. „Fakadj”! – csak ennyit kellett mondani.

HOGY MEG NE ISMERJÉK, AZ ARKANGYAL EGY VIKUNYA NAGYSÁGÚ TARISZNYARÁK ALAKJÁT ÖLTÖTTE FEL. „NAGYON SZÉPEN ÉS VÉRSZEGÉNYEN RAGADTA MEG AZ ELMÚLÁS FINOMSÁGÁT. A LELKIISMERET-FURDALÁSA PEDIG EGYENESEN FANTASZTIKUS VOLT.”

A nővér szótlanul terelt a homályos folyosókon. Rögtön azt gondoltam róla (nem tudtam, pedig akartam, mást tenni), hogy gonosz, velejéig gonosz és rosszindulatú személy, aki nemcsak megtestesíti itt a rosszat, hanem ő az okozója is, talán a bacilusokat is ő hozza-viszi, s ha, akkor busás haszon fejében – de hogy a már kellemetlen betegeket ő teszi el láb alól, az holt biztos.

Messziről, ahogy várt ránk az ormótlan oldalszárnyi épület bejáratánál, vékonynak tetszett, vékony, szigorú apácás nő a falhoz lapulva, de közelre érve látszott, csak összeabroncsozta magát, a ruhájával, a kötény pántjaival, ezzel-azzal – ezt is a rovására írtam, e rejtezkedést, így lett

visszatetsző íves, telt dereka, és szőke, könnyű fürtjei is hiába bújtak kedvesen a fityula alá, gyűlölködve néztük egymást. Tömpe orra és széles, fénylő ajkai hol butaságról árulkodtak, hol élvetegségről (mintha e kettő egymást kizárná).

VÉGRE FELKIÁLT: „EMBER, HA FELFORDULT KUTYÁT LÁTSZ A ZSILIPBE SZORULVA, MELY NEM ENGEDI TOVÁBB, NE TÉGY ÚGY, MINT A TÖBBIEK, NE MARKOLJ A PÜFFEDT HASBAN TENYÉSZŐ NYÜVEKBŐL, NE NÉZEGESD ÁMULDOZVA ŐKET, ÉS – ARRA GONDOLVA, HOGY VÉGÜL MAGAD SE LESZEL E KUTYÁNÁL KÜLÖNB – NE NYISD KI A BICSKÁD, NE VAGDALD ÖSSZE A NYÜVEK ZÖMÉT! MIFÉLE TITKOT KUTATSZ? SEM ÉN, SEM A SARKTENGERI JEGESMEDVE NÉGY ÚSZÓHÁRTYÁS MANCSA NEM TUDTA MEGFEJTENI AZ ÉLET ÉRTELMÉT. VIGYÁZZ, KÖZELEG AZ ÉJ, ÉS TE MÁR REGGEL ÓTA ITT VAGY. MIT SZÓL A CSALÁDOD ÉS KIVÁLT A KISHÚGOD, HA ILYEN KÉSŐN TÉRSZ HAZA? MOSD MEG A KEZED, ÉS MENJ VISSZA AZ ÚTON, MELY ÁGYADHOZ VEZET…”

Egy ágyban beesett arcú öreg férfi hadonászott, arcát kiverte a fehér borosta. Vékony Schwesterrel üvöltött. „Ne nyúljon hozzám!… Engem csak *olasz hölgy* érinthet!” A lány a vállát vonogatta. „Nem engedem.” „Mondja neki, hogy olasz”, súgta öcsém. „Én olasz vagyok, bácsika.” Az öreg kitisztult, úgy nézett föl, a nővérkére, ránk, mint aki mindent tud, és azt is, hogy hülyének tartják. „Nem, kérem. A szinyorina nem olasz, a szinyorina hazudik. Ha a szinyorina olasz volna, akkor forró volna, és én azt érezném. De a szinyorina nyálkás, hideg, mint a béka, és vegye tudomásul, hogy egy közép-európai, egy normális izé, a szinyorinának annyi köze van az élethez… mint nekem!” A lány elsírja magát, sárga haja ázott arcába lóg; távolabbról még látjuk, ahogy az öreg a lánnyal hadakozva őrjöngve tépi ki magából a csöveket, vérátömlesztőket, kanülöket. „Annyi köze! annyi köze!”, ismétli.

A nővér a sarokba mutatott, mint valami fásult eladónő.

„Ez az édesanyjuk.”

Öcsém, aki eddig meredten állt, csak busa fejét forgatta ijedten, fenyegetően megmozdult. A nővér gyorsan elosont mellettünk, „mit vannak úgy oda”, vetette oda majdnem barátságosan; súlyos melle (mintha a nyakába lett volna akasztva, szinte belegörnyedt) hozzáért a karomhoz. Láttam, húgunk meglátta, s tudni véltem, mit gondol. Védekezésül magammal foglalkoztam tehát.

Akire mutatott, anyánk – arca szürke volt, orrába vattát tömködtek, nyilván eleredhetett az orra vére. *Elferdült minden*. Még a színekben is volt valami elmozdulás, közvetettség. Majdnem egyszerre néztünk körbe, s vettük észre a legriasztóbbat: hogy anyánk semmiben nem különbözik a szobatársaitól. Pedig azokról nemigen tudtuk volna megmondani: mik; furcsa, messzi tárgyak, melyekből csövek jönnek bonyolult hajlításokkal, a besüppedt ajkak közt sivítva fúj a szél. Anyánk is sípolva vette a levegőt, mint egy gép, innen gondoltuk, hogy él. Nem volt rajta mit megismernünk.

GREKOVA: MIJE FÁJ?
PLATONOV: AZ EGÉSZ PLATONOV.

„Vége”, mondta ki húgunk. A pillanat valószínűtlensége, hihetetlensége, mondta később a kórház előtt, benne valami léhaság képzetét keltette, hogy ha nincs, ami van, akkor lehetne bármi, üres lyuknak érezte önmagát, mondta, levegőbe vájt sötét hiánynak. Én semmire sem tudtam gondolni, csak arra, hogy ez a tehetetlenség *hiba*, aminek nem volna szabad megtörténnie.

Húgunk tévedhetetlenül látta meg az egyetlen ismerős részletet, s finoman ráhajolt anyánk kezére. Finomsága megint viszolygást keltett bennem, szegény, aznap bármi rossz volt, amit csinált. „Imádkozzunk”, mondtam, amin én azt értettem, imádkozzunk és menjünk már innét. Öcsém villámló tekintettel pördült felém, mint kit pápista álnok vipera csípett volna meg, mintha valami disznóságot mondtam volna, illetlen nyegleséget. Nem mertem nyugtatni, gyorsan belefogtam a Miatyánkba, mint egy zugárus. Húgunk elhúzta a száját; mert gyerekkorunk óta ilyenkor apánkra gondoltunk, atyánkra, a miénkre, illetve épp ezt a

gondolatot szoktuk hessegetni, és ezt neveztük, a hessegetést, a Miatyánk imádkozásának.

ÉDESANYÁM UJJAI CSAPATOSTUL MEGINDULTAK. AZ UJJAK VÉKONY, CSONTOKTÓL BARÁZDÁLT FELÜLETBE TORKOLLTAK. AZ A RÉSZ, AMELYIK A VISSZAKÉZBŐL KAPOTT POFONOK IDEJÉN ÉRI AZ ARCOT, EREK ÁLTAL RAJZOLTATOTT IJESZTŐ TÉRKÉPPÉ. MÁJFOLTOK ÉS VÖRÖS, SŐT LILÁS ELSZÍNEZŐDÉSEK TETTÉK EZ UTÓBBI ELKÉPZELÉST VALÓSZERŰBBÉ. A BŐR, MINT EGY NEM EGÉSZEN PÁSZENTOS KESZTYŰ. A HÜVELYKUJJ TÖVÉHEZ EGY KIS HÚS LOPAKODOTT, ITT FÉNYESEBB A TENYÉR. AZ ELÉBB EMLÍTETT KESZTYŰ FINOM MUNKA, SELYMES, KÖNNYED, DE A HAJLATOKAT (ITT-OTT) REPEDÉSEK SÚLYOSÍTOTTÁK.

APÁNK ARCA CSÚNYÁN ÖSSZE VOLT KASZABOLVA. VONÁSAI, MINT A ROSSZUL FÖLTEKERT MADZAG, GOMOLYOGTAK. DE AZ UJJAK – HA MAJD KEMÉNYEN KOPPANTAK IS A JÁROMCSONTON – A MEGVÁLTÁS ÍGÉRETÉVEL INDULTAK FELÉ. Ő, TALÁN MEGÉREZVE A REMÉNYKÖRMÖK IJESZTŐ FÉLHOLDJAIT, FÖLHORKANT, S MOST LÁTSZOTT CSAK IGAZÁN, MILY VISSZATASZÍTÓ AZ A GOMOLYGÁS. ANYÁM KEZE HŐKÖLVE MEGGÖRBÜLT (MINT EGY VASKOS, VÉGÉRVÉNYES ZÁRÓJEL).

Az ajtóból anyánk kezelőorvosa figyelt minket. Arcáról nem lehetett leolvasni semmit. Az öcsém barátja. „Öregem, anyád beleiben a halál lakozik.” Így mondta. Nem szerettem ezt a hangot, az ember ne állítsa oda magát a halálhoz, mintha egyenrangú volna. Még ha orvos is, tehát ha ismer egy-két trükköt, ha tudja is, hogy olykor a király mezítelen. „Öregem, anyád siethetne a meghalással”, mondta bólogatva, s mikor én dermedten ránéztem, mint egy színész, még azt mondta: „Nem kell úgy megijedni, én egy cinikus voltaire-iánus vagyok.” „Értem”, bólintottam sértetten. „Sem a halál, sem a gazdája, az Isten nem vesz komolyan bennünket. Erre egy válaszunk lehet, emberhez méltó. Ha mi sem vesszük

komolyan őket.” Féltem tőle; ha ránéztem, amit gátlásosan kerülni igyekeztem, úgy éreztem, mintha ezer év óta ismerném, és kellemetlen érzésem támadt. „A halált is akarni kell.”

Kifelé menet az egyik ágyból felnyúlt egy nyirkos, sápadt kéz, ellenséges élőlény, fondor növény, és húgunkra fonódott. Ijedten és undorodva néztem a sápadt karra. Az öreg nő felült az ágyban, s húgunkra üvöltött, mintha tudná, kire. „Te!” Húgunk ingerülten rángatva kezét próbált szabadulni, de a nő irtózatos erővel szorított. Keze görcsösen megfeszült: rettenetes: minden anyának egyforma a keze! „Te, te öltél meg, *te árnyék*, te öltél meg engem 56-ban!” „Hagyja rá”, suttogta gyorsan valaki. „Igen, én öltelek meg.” „Árnyék”, folytatta, „árnyék, ez kevés! Még azt is valld be, hogy nem szerettél! Hogy másra se kellettem…!” „De hát legyen elég!”, kiáltottam, mint egy szigorú tanár, és kirohantam. Aztán: „Miért vallottad be?”, kérdeztem. „Hülye vagy?!”, mondta húgunk, s úgy nézett rám, mint egy vadidegen nő.

„AZT HITTÜK, AZ ÉLET ÜNNEP, ÉS HOGY VÁR RÁNK VALAMI.”

Kint úgy tettünk, mintha dolgunk volna. Nem volt mit mondanunk egymásnak, nem volt mit mondanunk senkinek, nem volt mit gondolnunk magunkban. És nem volt érkezésünk beismerésekkel és vallomásokkal enyhíteni helyzetünket, beismerni, hogy nem tudunk felnőni a saját gyászunkhoz, hogy nem döbbenünk meg a túl-élés arcátlanságán, hogy mindez nem fáj eléggé: s ez alig volt kibírható, törpeségünk, mely ezt az *izét* értelem nélkül hagyta. Minthogy formákon múlik az élet, s formák pedig egyre kevésbé vannak. Itt maszatolunk magunkban, magunkra hagyatva. Szar, kellemetlen dolog.

Rohadt meleg volt a kórház előtt, álnok augusztusi forróság, rohadt nyár, foszlik minden, megy széjjel, megy széjjel, talpunk cuppog az aszfaltban, rothad a levegő… Mindenütt szarszag, ne is próbáljátok tagadni! Bűz árad a fehér szobákból, a villamosokból, a templomokból s a rokonainkból, bűz belőlünk, a résekből nedv szivárog, a járókelők szétnyálzott gézszalagokat húznak a járdán maguk után, a férfiak gatyáján sárga mocsok, és ahová csak néztek: legyek! legyek! Vakmeleg és

szarszag. Rohadt nyár! Légy kárhozott, te gyalázatos, ahogy falod föl magadat…!

AZ ÁTKOZOTT ISTEN-DISZNÓK! ÉS A GNÓM-KRISZTUS – AKI NINCS –, AHOGY LAKKCIPŐBEN SZTEPPEL A VILÁGOT JELENTŐ DESZKÁKON, LEÜL TRÓNJÁRA, A LEGFŐBB BÍRÓ HELYÉRE, FELETTE NINCS ÉGBOLT, PUFFADT KEZE REMEG, ÜVEGES SZEMMEL, BÖFÖGVE NÉZ RÁNK, RÁNK, A NÉPÉRE: KIK RÁGÓCSUMÁZUNK ÜGYESEN. MMMM M MM M MMM

A temetés napján <egy nehéz nap napja> korán ébredtem, izgultam, mint utazáskor vagy szereplés előtt. Vendég vagyok már a szülői házban. Apánk a neszekből kitalálta, felébredtem, azt nem, hogy egy *kicsit* még egyedül is akarnék maradni, és azonnal benyitott. Kedves volt és szolgálatkész, mintha csak a bátyánk volna; többnyire ilyen, hacsak érdekei másra nem késztetik. A fürdő és a reggeli sorrendjéről tanácskoztunk a szokásos körülményességgel, amiben, mindig, a várhatónál nagyobb kedvünk telt. *„Anyám helyett apám vagy”*, mondtam, de apánk elmosolyodott. Mondta, csinál szalonnás tojást és megengedi a fürdővizemet. Soha életemben nem leszek olyan nagyvonalú, mint ő. Gyerekkoromban próbáltam „kifürkészni a szalonnát”, az üvegesedés pillanatát; a szalonnás tojás ünnepi étel volt, azaz eléggé szegények lehettünk, illetve inkább szegénységben éltünk.

Öcsém hatalmas és emlékezetesen puha pizsamájában – egy idegen pizsama! férfi hálóing! – ültem a reggelizőasztalhoz. Időközben húgunk is megérkezett, verődtünk össze, mint a csorda, s valamelyest átszervezte a reggelt; anyáskodott, amit nehezen bocsátok meg neki, ezt a reggeli ál-ságot. Lágytojás volt az asztalon fonott kosárkában, lazac, hideg roastbeef, tengeri kagyló, erdélyi és abált szalonna, paradicsom, paprika, többféle kenyér, pirítós. Mint holmi útvonaltervezetet a maradék nyári nagyvakáció előtt, könnyedén, elszántan és pedánsan, javasoltam apánknak meg testvéreimnek, hogy *majd* ne sírjunk. „Van nálam nyugtató”, mondtam. Húgunk ijedt oldalpillantást vetett rám, öcsém szokása szerint mértéktelenül evett, apánk fintora pedig azt jelezte, „férfi így nem beszél”.

AZ ÉDESANYÁK E NAPON MÁR IGENIGEN ELNEHEZÜLTEK LENDECSKÉJÜKKEL A SZÍVÜK ALATT, HASUK, MELY MOST FEKETE PIHÉS LETT, FÉNYESEN FESZÜLT, MELLÜK SZINTE HATALMAS VOLT ÉS VICCESEN NEM EGYFORMA, A BIMBÓK ÉS UDVARUK PEDIG ÉRDES ÉS SOHA NEM LÁTOTT BARNA, ÉLŐ VOLT MINDEN PORCIKÁJUK, NEHÉZ ÉS ÉLŐ, NEHÉZ ÉS ÉLŐ…

Míg fürödtem, apánk és öcsém, a szennyeskosáron ülve, illetve az ajtónak támaszkodva, arról vitatkoztak, mi legyen a részvétnyilvánítás-fogadás rendje. Öcsém, semmi szín alatt sem akart úgymond szerepelni, ő nem pojáca, mondta, és egyébként is leszarja a többieket, engedtessék meg neki ez a luxus, végül is az ő anyja halt meg. „Meg az enyém."

Apánk halkan és figyelmetlenül a hagyományokra hivatkozott, majd pedig kevésbé halkan, de nem indulatosan kioktatta öcsémet tapintatról, önzőségről és a többi. Úgy beszélt, ahogy egy családfőnek kell, láthatóan nem akart minket különösebben meggyőzni; ez és ez így és így van. Amit én, elvből, sértőnek találtam, és felhívtam a figyelmét „érvei" gyönge pontjaira, például hogy a szokásoknak eleget tenne, ha csak ő fogadná a sírnál a kondoleálókat, ha mi tehát szintén és mégis ott leszünk, azt csupán az ő iránta való szeretetből és tiszteletből tesszük (ekkor mondtam életemben először apánknak, ha ilyen körülményesen is: szeretem – akárhogy forgatjuk is), azaz mérlegelve saját érdekeinket s az ő kívánságát, elvárható volna hát, hogy legalább érezze ezt a konfliktust, az engedelmesség konfliktusát. Nem, mondotta apánk, ő itt nem lát semmi néven nevezhető konfliktust, és nézett körbe, mint egy hatéves kisfiú, ártatlanul és türelmetlenül. Öcsémet azzal a (jogos) előítélettel hallgatta, hogy az ismét nem a tárgyról beszél, csak alkalmat keres az ellenkezésre, *szájal*, és erre kamaszosan büszke is; engem meg úgy kezelt, mint aki fölösen *presziőz*, aki csak a szavakon lovagol, húzza az időt, noha álláspontja megegyezik az övével. „Nem egyezik meg."

HOL ZSARNOKSÁG VAN, OTT ZSARNOKSÁG VAN: APÁNK TEHÁT APÁNK: A EST A.

Ekkor, ebben a számunkra jelentős és méltóságteljes pillanatban apánk, mint egy 60-as évekbeli gyönyörű cseh filmben, váratlan és heves mozdulattal lehúzta a nadrágját, ott állt egy szál gatyában, mondván neki most azonnal rá kell ülnie a házi trónusra, dolga, mely nagy, nem tűr halasztást, ettől természetesen ez a felettébb terméketlen, bár megengedi *elvi* purparlénk csörgedezhet maga is kis dologként tovább… Látván, apánk nem tréfál, s nadrágja béklyójában mulatságosan tipegni kezd a kagyló felé, kiugrottam a kádból, magamra terítettem a még nagyanyáink idejéből való óriás, meleg, puha, bolyhos fürdőlepedőt, majd gőgösen és felháborodottan öcsém után vonultam. Kintről hallottuk nevetését, rajtunk, finnyás utódokon, melyet alig lehetett a sírástól megkülönböztetni.

Erősen bespréztem magam. Mostan jöttem csak rá, milyen veszélyes nap ez. Ha a temetés napján csak a temetés volna, akkor még volna esély, és nem fordulhatna elő, miként így, hogy valaki fölemelt karral, illatfelhőben bámul vissza a hónalja alatt, siratva tehetetlenségét, szörnyű magányát, az emberek kegyetlenségét, Isten kegyetlenségét, Isten nem-létét. *Túl enyhe minden kifejezés*. Apánk szóvá tette, hogy nyakkendőm nem egyszínű fekete, szó nélkül tudomásul vettem, mindez oly magától értődő lett, hisz ki is kérhetne rajta kívül még valamit is számon. Ő rám parancsol és én engedelmeskedem. A közeli trafikban (!) vettem egy iszonyatos feketét, melyet később, még kint Farkasréten többször is megpróbáltam a szemétgyűjtőbe dobni, de úgy éreztem, minden alkalommal, hogy most, akkor, épp: nem lehet. Azóta már több temetésen is voltam vele, utoljára az Illyésén.

FANCSIKÓ TŰNŐDŐ ARCKIFEJEZÉSÉNEK ELLENTMONDÓ ERŐVEL CSAPOTT LE APÁMRA. – CSIHI! PUHI! A BŐRPAPUCS ROBBANÁSA A HOMLOKON. ÉDESAPÁM A MEGROPPANT VÁLLAI KÖZÜL FÖLNÉZETT. – MIÉRT – JELENTETTE KI HALKAN. SUNYÍTVA KUPORGOK IGAZSÁGAIM TÖMBJÉN.

Indulás előtt, mint a gyerekek, apánk és öcsém, álltak egymással szemben, de már nem volt lehetséges széjjelválasztani őket. Pedig nagyon jó lett volna meg nem történtté tenni azt, ami történt. És épp én vagyok, aki emlékezik mindenre. „Mit beszél! Maga! Maga ölte meg anyánkat! Maga!” Apánk összehúzta résnyire a szemét, mintha egy távoli tárgyat nézne, fiát, és hitetlenkedve és gyűlölettel kiáltotta a másik arcába: „Mit tudsz te, fiúcska, az életemről?” „Ugyan. Hagyja abba! Mindig csak magát sajnálja. Most is csak játszik!” Apánk levette a szemüvegét – arca egy idegené lett –, s mintha pulóverbe, a zakója szélével törülgetni kezdte az üveget.

TESTVÉRÜNK HALOTT. HIDEG A LÁBA ÉS HIDEG A HASA, HIDEG MINDKÉT ORCÁJA, HIDEG A SZÍVE, HIDEG A SEB A MELLYÉN, AMIT VASUNK ÜTÖTT. SENKI NEM KELHET MÁR ELLENÜNK. TE VAGY A CSÓKKIRÁLY, RÖHÖG TESTVÉRÜNK A FÖLD ALÓL. HATALMASABB ÚR LEHETETT VOLNA NÁLUNK, HATALMASABB S MERÉSZEBB. NAGYSÁGA NYOMORÚSÁGÁVAL MÉRHETŐ. TESTVÉRÜNK ÜRES VOLT, AMIHEZ ÉRT, ÜRES LETT. KIFOSZTOTTSÁGÁT SOHA NEM TAGADTA, VAGY CSAK KEVÉSSZER, EZÉRT SZERETTÜK. GYŰLÖLNI PEDIG AZÉRT GYŰLÖLTÜK, MERT IRIGYELTÜK. MOST SZÍVESEN NÉZNÉNK AZ ARCÁBA, GŐGÜNK MÉLTÓ HOZZÁ. ARCA BARNÁS-SÁRGA VOLT, KREOL ÉS SÁPADT EGYSZERRE. (ASSZONYANYÁM AZT MONDTA: EZT, EZT A SZÍNT SZERETIK A NŐK.) TESTVÉRÜNK KIÉGETT, MONDTUK TÁRSASÁGBAN. – MOST HIDEG VAN. ZSUGORODIK A ZSUGORI IDŐ. SÍROK KÖZT SZÉL KÉL. MÉG MAKOGJÁK AZ IMÁT, MIKOR TÉRDELTÜNKBŐL FÖLEMELKEDÜNK.

ELSŐSZÜLÖTTEK VAGYUNK, AKIT MINDENKI MEGVET KICSIT, ÉS MINDENKI FÉL KICSIT.

Az autóban, ketten voltunk, öcsém néha a térdemre tette a kezét: az autómagnóról Pink Floyd szólt nagyon hangosan. „A biztonsági öv rendben fekete”, szólaltam meg békülékenyen. Ezt biztatásnak véve mondani kezdte, hogy apánk újabban, ha izgatott, s vele szemben mindig

izgatott, dadogni kezd, illetve ismétli a szavakat, s mindez őt mélyen bosszantja, mert mintha evvel is kizárólag zsarolni akarna, nézzétek, fiaim, ilyen az életem, lám, ilyenné lett, ilyenné, mert feláldoztam, feláldoztam értetek, érted, a húgodért, a bátyádért, anyádért, a pályámat, az életnedveimet, a szabadságomat, értetek, mialatt mindent! mindent! az anyád lábai elé tettem! Oda öntöttem, mint egy Dáriusz!… Dáriusz! Ugyan. Egy sóher raktáros, aki a bizonylati fegyelem súlyától görnyedten félve kotorász, mintha a magáéban, mintha ő volna a gazda! – és nem mindent attól a valakitől kapott volna, kinek most óvatoskodva méricskélne… „Ilyen messzire én nem mennék el”, mondtam magam is óvatosan méricskélve.

KÉREM, ASSZONYOM, NE HAGYJA EL ŐT. MERT ÖN NÉLKÜL Ő MEGSZŰNIK, BEHORPAD A MELLKASA, FÖLD CSOROG A BORDÁK KÖZÉ, ROSSZ, SAVANYÚ, SZÜRKE FÖLD, ÉS GYOM TÖRI ÁT AZ INGET, A LÁBAK ELMÁLLANAK, A SÍPCSONTBÓL VELŐ SZIVÁROG, AZ ÖRÖKSZEMÜVEG SZÉTROBBAN, LEGVÉGÜL PEDIG MEGREPEDEZIK A HATALMAS HOMLOK: ÉS CSAK A CSONTOK KOPOGÁSA HALLIK, DRÁGA EGYETLENEM.

ASSZONY, FELOLDOZLAK TÉGED BŰNTELENSÉGED ALÓL.

A ravatalozóban két padsor volt fenntartva a gyászoló családnak. Mi álltunk négyen elöl, a koszorúkat bámultuk meg olykor suttogtunk egymásnak. Lopva apánkra néztem, lenyűgözően szép volt, kemény, fehér, fájdalmas kő-arc. Idegesített, hogy hiba nélkül viselkedik. „*Csak meg ne dőljek*”, súgta húgunk. Megjegyeztem a kifejezést. Színházszerűnek tűnt föl minden, ahol ráadásul miénk lehetne a fő- vagy a majdnemfőszerep, mi azonban elkényeztetettségünkben nem látszunk ezért hálásnak lenni, a jótanulók pökhendiségével teszünk oda nem való megjegyzéseket vicsorogva. Húgunk elkérte a zsebkendőmet, s harsogva, akár egy férfi fújta bele az orrát; később undorodva gondoltam erre. M. és felesége bólintottak oda; anyánk a nőt, úgy rémlik utálta. Majd öcsém egy régebbi barátnője jött köszönteni bennünket, sorban mindőnket átölelt és megcsókolt, csak hozzám érve torpant meg. Kezet fogtunk. Szégyelltem

merevségemet, és ami ott evvel járt: hiú elbizakodottságomat, melyet észre sem vettem. (Annak idején nagyon megkínozta öcsémet. „Bosszút fogunk állni”, mondta halkan anyánk zokogó testvérünknek, s miközben vadul megrázta a fejét, olyan hangot adott ki, mint amikor pezsgőt bontunk. Nem felejtem el. „Bosszút.”) Ez a nem-ölelés eléggé botrányos jelenet volt.

FANCSIKÓ ÉS PINTA FÖLRAVATALOZTA AZ ANYÁMAT. ÉN AZ ABLAKNÁL ÜLTEM, EGY HOKEDLIN, ÉS AZ ABLAKÜVEGET NÉZTEM MEG A MÖGÖTTE FELNYÚLÓ FÁKAT… APÁM A FELNŐTT-SZOBÁBAN ÜLT, A BARNA KAROSSZÉKBEN, SZÓTLANUL. ODALÉPTEM HOZZÁ, ÉS KEZEMET A VÁLLÁRA TETTEM. – NE BÚSULJ, ÖREG, MAJD JÁRKÁLUNK, ÉS FÖLSZEDÜNK MINDENFÉLE LÁNYOKAT. – GONDOLOD? – NÉZETT FÖL APÁM. – GONDOLOD, MENNI FOG?

A káplán ájtatos hajlításainál apánk ajka minduntalan megrándult. Rettentő. A szertartás alatt egyszer álltam közel a síráshoz: amikor „elhunyt nővérünk *nehéz* életéről” esett szó. Pedig nővéreink és bátyáink élete rendszerint: ilyen. Kisvártatva elvitték a koszorúkat, a fátylak hetykén lebegtek. A halottaskocsi ŠKODA feliratát nagyon sokszor elolvastam. – És mentem a koporsó után, oly egyedül, mintha Isten temetné a halott világot. S lennének már csak ketten az üres, tátongó űrben: ő és a világ-halott, mentem a fehércsipke szemfödős barna koporsó után, belelógatva a fejemet a motoros gyászkocsi üvegdobozába, és láttam a gyászkocsi üveglapján: ahogy arcom tükörképe, födetlen fejem belecsavarodik a fehér szemfödőbe.

Egy-egy idétlen sírfeliraton olykor nevetni támadt kedvünk. Fölényt éreztünk e pillanatokban a többiekkel szemben. Csöpörgött. Az agyagos földön csúszkált a talpam. Szegény cipőm! A síron, nagyszüleink sírján, csináltak egy kis lyukat az urnának. Akkorát, amekkorát egy kutya kapar – ő is a csontnak. A hatalmas koronájú gesztenyéket néztem és az ólmos, távoli eget, mely úgy borult fölénk, ahogy az egy fájdalmasan nagy regényben írva van… A fák megmozdultak, s lehorgasztott fejjel arra gondoltam, *mindegy, valaminek úgyis lennie kell*.

A lapátoláskor, mely az elképzeltnél sokkal magától értődőbbnek, tárgyszerűnek és helyén valónak tetszett, egyszerűnek, eszembe jutottak hajdani ministrálásaink, az, hogy mennyire szerettünk „temetőzni". A pénz miatt. A hozzáértő ember később már ránézésre, blikkre tudta, mit tudni akart (az özvegyek ruhájából, a sírások fajtáiból, az öltözékekből, a férfiak és nők arányából és viszonyából etc.)… Rólunk vajon mennyi gombolható le? Tőlem nyilván egy tízes, érzelmes ügyeskedéssel talán egy húszas, apánktól korrekten fejenként egy húszas, borravaló dolgában tévedhetetlen, öcsénktől meg akár egy 100-as is kitelne. Az efféle nagy darab, dzsentroid férfiak a zokogás határán, a lehetőségek csimborasszói. Húgunk sápadtan elzavarna minket.

NESZ NÉLKÜL BOMLIK A HULLA.

A kicsiny földkupacot egy mocskos, szakadozott szélű, zavaros alakú nejlonlepedőre hányták. A fólia hangosan leffegett a szélben. Fölháborodtam, akárha étteremben, hogy megint nincs szívpörkölt. Fogadtuk a részvétnyilvánításokat; egy szempillantásra kiderült, hogy apánknak volt igaza, minden kézfogásért a szívem legmélyéből hálát éreztem, a legsekélyesebb szavakért is. Akadtak németül beszélők; az idegen szó olyan durvának tűnt föl abban a helyzetben és méghozzá azoktól a hajszálfinom emberektől – mintha mindez minden furcsaságával, szokatlanságával és hihetetlen obszcenitásával azt mondta volna: nincs baj. Pedig nagy baj volt, mert meghalt az anyánk.

A sok embert látva önkéntelenül arra gondoltam, hogy otthon majd beszámolok, ahogy mindig, az „eseményekről": „hát, anyácskám, jól ment minden, sokan voltak… nem túl érdekes". Alig vettem észre, hogy valami nincs rendben. – Húgunk rálépett a fehér koszorúszalagra. Kicsit bele is gabalyodott: újra és újra felbukkant kelletlen, sértődött arcocskája. Figyeltem a selyemszalagot, ahogy nyomódik bele a sárba.

FÓLIA IN EXCELSIS DEO!

LEGYEN ÜNNEP. ÜNNEPEN NEM ELEGANCIÁT ÉRTÜNK, NEM VALAMI MÓDOT, HANEM MÉLTÓSÁGOT, TARTÁST,

ERKÖLCSI EMELKEDETTSÉGET, FÉNYT ÉS NEM CSILLOGÁST, ARANYAT ÉS NEM GAZDAGSÁGOT.

Ami a hidegtálakat, az italok szolid választékosságát, a szalvéták elhelyezését illeti – még minden majdnem úgy történt, mintha anyánk még élne. Majdnem. Mert én már láttam a finomságot, mely eddig észrevehetetlen maradt, sőt, láttam az új szalvéták színét, a hidegtál fölös fényűzését. A gyom fölverte a fejét; és ez csak az első változás egy végtelen változássorozatban. Nem tudom, mi fájt jobban, a felháborító azonosság-e, vagy a felháborító különbözőség.

Sokan voltunk, *nagy család a miénk*; mi – s azután a közelebbiek, unt és szeretett tantik s miegymás, majd a távolabbiak, idegen nők és férfiak, akikben váratlanul a saját mozdulatainkat látjuk, mintha *ellopták* volna, de csak nevettünk együtt ezen a kópéságon, fiaikat unokaöcséinknek hívjuk, leányaikat húgainknak. „Édes húgom”, mondtam a sudár, barna lánynak, ki hajlékony volt, nyúlánk, mint egy állatka. „Karin.” Óriási dekoltázsa hátul a faráig leért, a csípő magasságában a hátán finom szőrök csillantak, sötét pihék. Percek vagy évek teltek így, mit tudom én.

Múltkor a héven, abban a halk, tompa zsongásban, melyben szinte minden szomszédunkat jól érthetni, valójában azonban az égadta világon semmit, egyszer csak mögülem egészen tisztán egy acsarkodó, fiatal női hangot hallottam: „HÜLYE VAGY?! NE TE ÖLD MEG!” Így hallottam rokonaim mondatait is, váratlan élességgel, mint mikor „valaki” békés mosogatás közben kést szegez hasunknak. Mögöttem még így beszéltek volt: „ha fizetne, akkor se”; és hogy egy bizonyos őrmester, „emberséges ember” volna. Ezen nevetnem kellett, pedig be voltam ijedve, ott bújtam a sarokban. Úgy szálltam le, hogy megnézhessem őket; semmi, olyanok, mint mi, fantasztikus!

HELYZETÜNK AZ ÓCEÁNON: HOLTÁBAN ÚGY FEKÜDT A DÍVÁNYON, MINTHA SZÁRNYAK NÉLKÜL REPÜLNE. A CSALÁD ŐRÜLTJE LETÉPTE RÓLA A PAPLANT „MOST LEGALÁBB LÁTHATOD, MIT ÉR AZ EMBER!” LÁTTAM; A KÉT FEHÉR MELLET BOLONDUL DUZZADNI, A SZEMÉREMDOMBON PROFÁNUL ÉLETTELI VOLT A SZŐR – A NŐI TEST VADUL ÉLT

MÉG, CSAK AZ ÁLLA, AZ ESETT A NYAKÁRA. PERCEK VAGY ÉVEK TELTEK ÍGY, MIT TUDOM ÉN. „EZ NEM NORMÁLIS!… A GYEREK ELŐTT!…" – HÍVOTT VISSZA A FÖLD. A SZOBÁT ARANYBA AKARTA FOJTANI A NAP.

„Drága halottunkról" beszélgettünk, talán azért, mert átkozott és köztünk szólva: kedvelt jólneveltségünkben tapintatlanságnak éreztük volna nem beszélni róla, mintha negligálnánk pusztán azért, mert… *nincs ott*, mert passzé. A kezelőorvosa mosolyogva fejtegette, hogy anyánk mennyire nem akart meghalni, s ezt úgy adta elő, ahogy felvilágosult szülők büszkén gyerekük valamely esztelen és így érdekes konokságát, miközben mintegy sejtette, hogy a *megoldás* nyilván az lett volna, ha… „De nem akart." „Hogyan, hát volt akarata?"

Karin meg egy idegen nő állt a zongoránál. „*My life, the world, men*" – ezeket a szavakat hallottam. Kicsit túlságosan is élvezték egymást. Kimondhatatlan sóvárgás fogott el. Ezt a nőt mindenki aggodalmas udvariassággal vette körül. „Szervusz", mondta nekem. Megtorpantam. „Látom, nem tudod, ki vagyok. Saca, illetőleg – rekedten fölnevetett, ettől rögtön öreg lett – Saca néni, ahogy te ismerhetted még anno… Ne félj, ne félj, még az ölemben is ültél." Többen nevettek. „Ez a Saci…" „Nem félek", mondtam, nem féltem. Ettől csönd lett.

És hogy szegény megboldogultat utolszor már etetni kellett, ám minő graciőz volt önnön tehetetlenségének elfogadásában; akárcsak szegény Ödön, hogy' szenvedett szegénykém a piszoktól, *hisz tudod, ő oly szoányett*, ki volt varrva a bele, és ott csöpögött le az ágya mellett a… a bélsár, úgy kirúgatom, szívecském, hogy még azt is elfelejti, hogy az *egészségügyben* dolgozott, de azután éjszaka együtt virrasztottunk Ödön ágyánál, hátulról átölelt, „ugye maga gyűlöl engem?", mire az uram: „biztos lehet, kisasszony, hogy nem; tiltja a vallása", valóban… És hogy drága (vagy szegény?) Lizikénk, mennyire fiatal maradt, mert a lelke fiatal maradt – Istenem, hogy idegesített vagy inkább bosszantott az, hogy megöregedett, nem is a teste, mert szépen öregedett, a ráncait méltósággal hordta szinte, őszülése érdekes volt, bár a haja a végén hullani kezdett, egyáltalán: nyugalommal vette magára szaporodó évei súlyát, egy rövid, hisztérikus időszakot leszámítva, amikor bronzveres parókában járt, indiai

leplekben, széles övekben, miként „Vengrzsanovszkaja, a város legszebb gimnazista lánya”, mégis, talán mert úgy vélte, az öregség bölcsesség, és neki ezt a bölcsességet kutyakötelessége megosztani övéivel, fölhívni figyelmüket az életvezetés következetlenségeire, a szellemi horizont időszakos sivárságaira, „milyen élet ez, *gyerekem*!?” és a többi (miközben azért persze egyre kicsinyesebbé vált, minden zavarta, amit nem szokott meg, sóher [!] lett, és prézsmitált, és folytonosan képes volt mindenben meglátni a rosszat).

HIRTELEN MEGÉRTETTE, HOGY ÉDESANYJA, ANNAK IDEJÉN, MIÉRT GYŰLÖLTE A PÓKOKAT. HOGY MIÉRT VOLT *IDEGES*, HA Ő BECÉZGETVE – ELSŐDLEGESEN A KASZÁSPÓKOKAT! – ELENGEDTE ŐKET.

HÁT A PÓKHÁLÓ MIATT!

A szobát aranyba akarta fojtani a nap. Kátrányszag, vörheny platánok halk susogása, a szobákban ősz van, fagy és füst, kőház fojtott moraja, szuszékon, ajtón rág a rusnya patkány. „Nem volt *szép halott*”, mondta az orvos üres szipkáját szívogatva. Fekete haja kékesen lobogott, éles rövid, de nem pisze orra, mint egy kamaszé, álla erős és erőszakos, látszott, olyan férfi, akinek napjában kétszer kell borotválkoznia. Újra meg újra váratlanul hatott, hogy alacsony. A lába volt rövid. „Mit akarsz tőlem?”, kiáltottam. Elnevette magát. „Mutasd csak a szemüvegedet”, odanyúlt, el akartam kapni a fejem, azután mégsem mozdultam. Óvatosan leemelte a szemüveget, mintha vetkőztetett volna, és én készségesen segítettem. Megfogta a fejem: „Így szép vagy.”

Nem akarom valószerűsíteni e följegyzéseket. A kagyló a fürdőszoba legelején van, egészen közel az ajtóhoz, fejem alig egy arasznyira az ajtótól. Lépéseket hallottam, visszafojtottam magam. A kulcslyukból lélegzés ütemes zaja szivárgott, szuszogás, könnyű zihálás. „Te az?” Karin hangja. Nem válaszoltam. „Tudok!” Mintha a kezével is kaparászott volna. „Itt vágy! Tudok! Itt vágy!” Megint lépések. „Was tust Du hier?!” Saci. „Lass mich. Lass mich endlich. Das geht Dich nichts an!” Dulakodtak? – Az egyszerű érzéki vágy hangjára tökéletesen süket esetlen aggályoskodásom komédiája. Az árny, az éj, a csönd, a hideg.

Van kísértés. Nem lenne jobb adott esetben rettegni? Voilà votre mort, monsieur! A nők egybebújnak, hajuk sikongva egymáshoz ér, susorognak, leheletük közös. A töltött kenyérből kiesett a töltelék. Anyánk receptje, alig elrontva. Karinnak finom, külföldi szaga volt. A sötétben csak a karját láttam, a világító, erős, szép barna, húsos karját; nyárkar. Mikor kezemet reménytelenül – még mindig mintha beteg volnék – az ölembe engedtem, a lány megfogta, mintha az anyánk. Olyan erős hálát éreztem, hogy mindent megtettem volna, amit kértek volna tőlem. Uram, én annyira sekély vagyok mindehhez.

„GYERE BE VELEM A FÉRFIVÉCÉBE.” AMIKOR UJJA A RÉSHEZ ÉRT, FELNYÖGÖTT: „*ISTENEM*”. APÁMNAK ILLEMTANÓRÁJA VAN. – FELÁLLUNK-E MI, FÉRFIAK, AMIKOR BARÁTOK ÜDVÖZÖLNEK, MIKÖZBEN SZEPARÉBAN ÜLÜNK? – A FÉRFIAK NEM SZOKTAK FELÁLLNI, HA SZEPARÉBAN ÜLNEK – FELEL –, BÁR FÉLIG FELEMELKEDHETNEK, ÉS BOCSÁNATOT KÉRHETNEK, AMIÉRT NEM EMELKEDNEK FÖL TELJESEN.

Az orvos ismét üres szipkáját forgatta fölényes félmosollyal. „Hogy mi az élet? Megmondom én. Amikor az ember megszületik, három életút közül választhat, mert más választása nincs: ha jobbra mész, felfalnak a farkasok; ha balra mész, te falod fel a farkasokat; ha egyenesen, önmagadat falhatod fel.” Hallgattam. „Nyomorúságainkban egyetlen dolog nyújt vigasztalást, a szórakozás. A szórakozás elmulattat, és észrevétlen vezet a halálba. Nem tudtunk gyógyírt lelni a halálra, a nyomorúságra, a tudatlanságra. Hogy mégis boldogan élhessünk, azt eszeltük ki, hogy nem gondolunk rá.”

Hogy’ gyűlöltem ezt a kétértelmű beszédet, és mennyi gyönyört találtam benne. Arcom kipirult, hevesen lélegeztem, változtak az arányok. „Igyál”, parancsolt rám, „aztán lépjünk le”. Két ápolónőről beszélt, két Schwesterről, akik örökké jópofák, mindig nevetnek, nem ismerik a bánatot, és a combjukat ha összedörzsölik, az zenél, és közben úgy eveznek, csapkodnak kezükkel a homokban, mint a szárcsák. „Gyere”, mondta, „gyere”. „Nem értem, nem értem, nem értem!”, kiabáltam.

„Nyugodj meg, mindenki és mindenkié meghal”, s homlokomra tette könnyű, hűs kezét.

Pálinkáért mentem; a gyászróka elindult. A ruhatárosnő arca zsírosan fénylett, különösen az ajka. Ilyet csak divatlapban látni. Régen szép lehetett és erős, most öreg – de magamban hozzátettem: és szép és erős. Mintha szédültem volna; tízezer lelkem volt és nem volt súlyom, se lelkiismeretem, csak idegeim. Homok a szélben. Néztem, ahogy dolgozik. Mindig tudta, ki fizetett már s ki nem. „Hogyan?” „Behajtom a szélét. Aztán kisimítom.” Az arcom elé emelte a ruhatárjegyet. Föl-le emelkedett a melle, mint egy kovácsfújtató. „Szóval kisimítja…” „Simítom.” „Igen?! Ez volna a helyzet?!” „Én nem tudom, maga mire gondol.” „Gondolok, amire gondolhatok.” „Nyugodt lehet”, mondta ajakbiggyesztve, szinte megvetően. „Holnap visszajövök.” „Jó. Bár látom, hogy nem jön vissza.” „Honnét?” „Látom, magának minden azonnal kell.”

BÁB.

A sírhatnék bennem úgy mászik, mint egy undorító állat. Valami szőrös, lucskos csomó, görény például. Vagy kölyöksakál. Vagy egy *hájas* patkány. Nagy üres terek váltakoznak bennem fekete, súlyos terekkel. Az átvezető folyosók a belek. Gyomrom állandóan korog. Finom ételekre tudok gondolni csak, borjúcomb trüflivel. Csatornabűz van bennem. Nincs. Nincs. Nincs semmi. Egy anya van. Édesanyánkon ezüstszegélyes bíborpongyolája, a széles kínai öv, a selyempapucsok, mamusz, fekete ébenhajában a szépséges szivárvány toll-dísz, káprázat, állandó szél, a bécsi csillárok parányi üvegfüggői összekocódnak – szél, szellő, lehelet. Nem félsz, fiam? Ó, anyám, ha mostan őszinteségem minden tapintatlanságával mernék válaszolni, merek, azt mondanám, nem, nem értem kérdésedet, hogyan is lehetne félni attól, ami létezik, vajon nem sokkalta félelmetesebb az, ami nincs, a nincs, ami van, az van, ami nincs, csitt, csitt, hallgass, buta, komisz fiú, hallgass.

MEGÁLL SZÉTVETETT LÁBBAL. A KÉT LEGKISEBB ÁTÖLELI A TÉRDÉT. FÖLNYÚLNAK A COMBJA KÖZÉ, KAPARJÁK.

SZÓRAKOZOTTAN SÖPRI LE ŐKET.

ARANYAT FÚJT AZ ISTEN SZÍVEMRE.

Az ápolónők a fehér köpenyben mintha miniszoknyában lettek volna. A pálinkaszagtól kicsit megijedtek. „Hol voltak, rosszaságok?”, kérdezte végül a kövérebb. Megbabonázva néztem a combok tövének sötétjében felvillanó parányi, ezüstös bugyit. „Az ezüst a színem”, mondta büszkén. Hallgatva a töredékes vallomást, ujjaim közt pökhendin billegtetve a cigarettát az a barátságos érzés fogott el, hogy megalázzam ezt a nőt. A másikkal elmentem táncolni. „Nem iszom, mert akkor közönséges leszek.” Rám nevetett és én vissza. Erősen megcsókolt. Keletnémet Kalodont használt. Ekkor fölismertem! Ő mutatta meg anyánkat a kórházban. De már nem tudtam fölidézni akkori gyűlöletemet, semmiképp. Újra volt szükségem.

A doktor az üvegből ivott tánc közben. „Sámpusz, ó sámpusz”, danászta, „szóval öregem”, mondogatta kedvesen, „a halált is akarni kell”. „Akarja a halál!”, kurjantotta a lány a karjaiban. „Jól van, kicsikém”, simította meg gyorsan az arcom, mintegy bocsánatot kérve az ápolónő. Egyszerre minden olyan *kevés* lett, hűvös, testetlen, kiagyalt, ordítottam volna a legszívesebben, szűkölni! Kevés! kevés! kevés! Homlokomat forró nyakába fúrtam, átöleltem és szorítottam, szorítottam. „Mi baj van?”, kérdezte. „Én… én”, kezdtem, „én…” Éreztem, hogy sírok. „Szegény kicsikém.” De aztán észrevettem a testén, az izmok piciny feszülésén, hogy távolodna. „Ne, kérem, ne”, könyörögtem rémülten. „Mit ne”, kérdezte bután.

Az ablakmélyedésben álltunk, remegett a lábam. Kinézett a sötétbe, de ott is csak engem látott visszaverődve. Ahogy megfordult, láttam, fél. Ettől megint úgy megkívántam, hogy szinte görcs állt belém. „Ne félj”, mondtam acsarkodva. „Ha most egyedül hagysz, megöllek!” Vess, apátnő, éjszakádra.

VAGY, HOGY LEGYÉL.
CSINÁLJ! CSINÁLJ ENGEM SZABADRA!

RÉMÜLETBA… ÁS. VILÁGÍTSON SZEMÉREMRÉSED! CLITORIS PECCATA MUNDI!

„Üres az ég”, mondta derűsen az orvos. „Árva a ház, nincs kacagás.” Aztán fáradtan, kis csuklásokkal és horkanásokkal meg-megszakítva a szeretkezésről értekezett, arról, hogy milyen is volna hát az a nagy szenvedély, hogy a nagy szenvedély az egyre személytelenebb zuhanás volna, mindent fölemésztő hullás, és ez a személytelenség ijesztő és vonzó, ijesztő, mert elveszett valaki, „én”, akit úgy szerettünk, és vonzó: lehetni bárki, akarni mindent. De szabad-e akarni mindent? Ez a kérdés. Okos szeme most szomorúan csillogott. „Érted?”

A verandán nem találtunk már senkit, kemény éjszaka borult fölénk, a szélseperte és szélcsiszolta égbolton tiszta csillagok ragyogtak, s egy villódzó távoli fény pillanatonként tovatűnő hamut kevert belé, a szellő fűszer és kő szagát hozta néhány utcával arrébb, mintha egy autó siklott volna hosszan a nedves úttesten, elsuhant, és nyomában távolból jövő zavaros kiáltások törték meg a csendet. Aztán teljes súlyával visszahullt ránk a csönd, mely égbolt és csillag.

Aki él, nem rejtőzhet el. Szép lassan minden megtörténik az emberrel. Zsugorodik a zsugori idő.

PIERROT <LE FOU> SZOMORÚ HANGULATBAN VAN, SZEMLÁTOMÁST BÁNJA PÁRIZSI CSÍNYTEVÉSEIT, VAGY BOSSZÚTÓL RETTEG? ARANYOZOTT PAPÍRVIRÁGOKAT TÉPDES, ÉS A FÖLTÁMADÓ ALKONYI SZÉLBE SZÓRJA A PAPÍRDARABOKAT… HIRTELEN, KISSÉ TÁVOLABBRÓL, ÉKTELEN BŐGÉS. MEGREMEG A FÖLD, A BŐGÉS MENNYDÖRGÉSSÉ ERŐSÖDIK, S MIND KÖZELEBBRŐL HALLIK – ARANYPÚDERES SÖRÉNYŰ CÍMEROROSZLÁN LÉP KI AZ EGYIK OLDALFILAGÓRIÁBÓL. PIERROT A MARADÉK PAPÍRVIRÁGOT ELDOBVA HANYATT-HOMLOK MENEKÜLNI PRÓBÁL, DE ÁT AKARVÁN UGRANI A KORLÁTOT, FÖNNAKAD RAJTA AKÁR EGY FÉLIG NYITOTT TOLLKÉS, S ILLETLEN RECCSENÉSSEL HIRTELEN LEGALÁBB SZÁZ HELYEN

ELSZAKAD A NADRÁGJA. A CÍMEROROSZLÁN GÚNYOS MOSOLLYAL SZEMLÉLI EGY IDEIG, MAJD RÁÉRŐSEN LEHÚZZA A KESZTYŰJÉT, ÉS A LEGBORZALMASABB MÓDON MEGGYALÁZZA A MAGATEHETETLENÜL HIMBÁLÓZÓ PIERROT-T…

A KÖZÖNSÉG CSAK ÁMUL E MERÉSZSÉGEN.

„Most menj szépen”, mondta az orvos. A ház előtt idős férfi kertészkedett. Furcsállva, oldalt döntött fejjel, magától eltartva bozontos gyökerű növényt vizsgált, úgy fogva, akár egy kölyökmacskát a nyakánál. Nekem szavakról szavak jutnak az eszembe és viszont. *Én gyökértelennek érzem magam, mert én vagyok a gyökér*. És újra felidéződött egy asszony, ahogy négykézláb áll fölöttem, a mellei lógnak le, lefelé, erősen rázza a farát, a mellek lengenek, lábai közt a hajszálgyökérzet csüng, talányos, finom árnyékot vet a salétromos falra.

És ott a ház előtt, az árnyas parkban, ahogy néztem ezt a furcsa döglött növényállatot az inas, öreg kézben – üresen, porosan, fejfájósan, túl!, kiesve minden szerepből, szerepemből, mely a természetesség, nem maradt hátra, mint tudomásul venni, belül, magam előtt, egyedül: árva lettem.

S ugyane pillanatban – olyan erővel és magától értődően, ahogy hajdan egy matematika példa természetére fény derült, váratlanul, reggel, három nap után, csak úgy, szalonnázás közben, igen, én, *le phénix de la famille* – megjelent öreg építész barátom felhőkarcoló, horgas alakja: ahogy a homályos, törékeny lakásban nyakigláb, sőt esetlen mozdulatokkal hellyel kínált, dressing-gown-ja és a szép selyemsál jelezte, hogy vendége kedvéért kiöltözött; akkor láttam őt személyesen először, de épületeit, mióta az eszemet tudom, ismerem, oly régóta hát és bensőségesen, hogy *ez* a találkozás szinte (fontos) bagatell ráadás volt csupán; evvel-avval telt az idő, mintha ezer év óta ismernénk egymást, két kötögető öreg hölgy, vén spiné, aki a kötés, a szakma apróságairól cserél eszmét, EGY SIMA, EGY FORDÍTOTT: amikor megfoghatatlan dühvel és

EGY PERZSELŐ FEBRUÁRI DÉLELŐTT, AMIKOR BEATRÍZ VITERBO MEGHALT – LENYŰGÖZŐ HALÁLTUSÁJÁBAN EGY

PILLANATRA SE SÜLLYEDT AZ ÉRZELGŐSSÉGIG, SE A FÉLELEMIG –, ÉSZREVETTEM, HOGY A CONSTITUCION TÉR VASKERETES PLAKÁTÁLLVÁNYAIN KICSERÉLTEK VALAMI SZŐKEDOHÁNY-REKLÁMOT; FÁJT A DOLOG, MERT BELÁTTAM, HOGY BEATRÍZTÓL IMMÁR TÁVOZÓBAN A

egyszerre szégyenkedve, azt mondta: „Én özvegy vagyok!”, majd elviselhetetlen hosszú szünetekkel bár, de mégis folyamatosan, villogó szemekkel, indulatosan, és olykor úgy egymásra torlasztva a szavakat, dadogva, hogy félni lehetett, épp magának a nyelvnek az épülete akarna összedőlni, arról beszélt, úgy érzi, vagy inkább azt *gondolja*, hogy hibás a felesége halálában, hibás pedig azért, mert belenyugodott, elfogadta, elfogadott egy gyakorlatot, egy ugyan évezredek pohos tekintélyével megtámogatott gyakorlatot, azt, hogy az ember halandó, tehát az ő felesége is halandó, és ebbe ő gyáva coyote módjára beletörődött, jóllehet hol az az ilyen-olyan rangú, feléből-harmadából szabad, magára valamicskét adó, magyar bíróság, amely ezt bizonyítékként elfogadná, nincs, az ember halandó, ez szóbeszéd, márpedig szóbeszédet bíróság nem akceptál, neki tehát alapvető kötelmei lettek volna, melyeket bűnösen elmulasztott, felült, nyeretlen kétévesként felült ennek az aljas trükknek, bepalizták, átverték, kicsellóztak vele… nagyokat nyelt és némán tátogott, mintha már előre küszködne a szavakkal, melyektől fél, melyekben nem bízik s melyeket használ, vibrálva kaszált a levegőben, szép férfi-arca meg-megrángott, ilyenkor egy eszelős öregasszony nézett ki onnét…, nem lett volna szabad ennek az aljasságnak így utat nyitni, hanem, futotta el a könny az arcát, hanem… hanem egyszerűen be kellett volna feküdnie az asszony mellé, átölelni, ölelni, simogatni, becézni, babusgatni, és addig tartani, átkulcsolni, gyűrni, gyömöszölni, gyúrni, amíg vagy széjjel nem mállik a kezei közt, vagy föl nem éled… ez a sár!… ez a sár!… (Drága öreg barátom. Szeretlek.)

SZÜNTELEN ÉS HATALMAS VILÁGEGYETEM, ÉS EZ CSAK AZ ELSŐ EGY VÉGTELEN VÁLTOZÁS-SOROZATBAN.

A VILÁGEGYETEM VÁLTOZHAT, DE ÉN NEM, GONDOLTAM MÉLABÚS HIÚSÁGGAL; TUDOM, HOGY HIÁBAVALÓ

SZERELMEM OLYKOR TERHÉRE VOLT, ÁM MOST, HOGY BEATRÍZ HALOTT, ÉN REMÉNYTELENÜL, DE LEGALÁBB MEGALÁZTATÁS NÉLKÜL EMLÉKE ÁPOLÁSÁNAK SZENTELHETEM MAGAMAT.

Hát nem!, mondtam ki, én ezt a mulasztást… ezt nem. A park hirtelen megváltozott; a gyep, a pacsirták és a pipacsok olyanok lettek, mint egy szurokfekete tejszínnel megtöltött tál… Hallottam egyre gyorsuló lihegésemet, egy állatot hallottam, mely szorosan mögöttem koslatott, szigorúan, véresen. A kórház folyosóin olyan mulatságosan korcsolyáztam, mint egy rajzfilmfigura, szándéktalan diadalommal, mint Thyll Ulenspiegel a befagyott flamand (?) csatornák jegén.

Anyánk egyszerre ott volt előttem. Oldaltfordulva, áttetsző fehéren. Féloldalasan kuporgott, akárcsak felhúzta volna a térdét. A homloka megnőtt. Ettől a homloktól valahogy kislányos lett az arca. Egy kíváncsi kislány, ahogy odanyomja homlokát a kirakatüveghez. Keze egy fázós mozdulattal a vállán. Őszes haja a homlokához tapadva.

Ki hát, aki ott fekszik, tárgy, alak, szürkeség a fekete lyukban? Oly ismerős… Egy kedves ismerős…

„Anyácskám, hallod, anyácskám, Beatríz, Beatríz Elena, Beatríz Elena Viterbo, Beatríz drágám, örökre elvesztett Beatrízom, én vagyok itt, én…”

Mennek világgá a sejtek! Látom. Látom a lecsukott, mozdulatlan szemen, körben a mély és sötét gödrökön, a sávokon, a megnőtt homlokon, az orron, mely mintha külön állana már, utólag odaragasztott idegenség, és a felpuffadt hason, és nem is annyira az őszülő hajon, mint inkább a haj váratlan egyenességén, kiszállt a hajából az élet, zsíros lett és csatakos, és lógott bele abba a szürke hepe-hupás felületbe, melyet orcának hív „a mindig unatkozó, szomorú arcú boncmester”. A lába meleg volt még!!!

NEM IS ANNYIRA, MINT INKÁBB… MEGVIGASZTAL, MINT A FÉRFIT, KIT ANYJA VIGASZTAL. TE GYÁSZOLÓ TESTVÉREM! ENNEK A KOPORSÓBAN NYUGVÓ DERÉK, JÓ ASSZONYNAK

EGYETLEN FIA, TE TUDOD, MIT JELENT SZÁMUNKRA AZ ÉDESANYAI VIGASZTALÁS.

Zengő érc vagyok és pengő cimbalom! Rohadjon meg mindenki.
Gyűlöllek.

Véres kása ez a kert. De nem, de nem, de nem, de nem! Virágozz bennem Istenem!

Fiam. Kicsi fiam. Én kicsiny fiam. Akkor hát most így, te ott, én itt, ott te, itt én. Nem gondolok semmit. Bárgyú szótlansággal fogadtam halálod. Te haltál meg, és én nem vagyok. És így tovább. Immár nem létezel, de vagy. Te vagy: aki meghalt. Te és csak te vagy, aki meghalt. Könnyeim kifogytak: de ha arra gondolok, hogy az anyád vagyok, hogy *én* vagyok az, meghatódom magamtól. Néha ámulok, hogy még mindig nem ejtettem el egy-egy kezembe vett tárgyat, annyira érzéketlenné tesz, ha hirtelen eszembe jutsz.

Nem szeretnéd ezt a mondatot (mert tapintatlan, minthogy túlontúl fontos önmaga számára): azért jutsz eszembe, hogy én az eszembe

juthassak. Nincs fájdalom bennem, csak fáradtság, halkulás és növekvő rémület. *Rések*; mindezt már hívhatnánk fájdalomnak. Mint rendesen: rossz kérdésekre hallgatok. Helyzetemet nem tudom artikulálni. Két mozdulat közt túl sok minden történik, s e szünetekben, ne haragudj, mintha a belem folyna. (Stílügyekben nem kérek többé bocsánatot.)

Egy nap alatt nem vagyok képes fölfogni a nap alatt történteket. Ez nagyon rossz. *Nincs helyem, ahol most volnék.* Pedig a nagyvilágon e kívül…

KIMENÉK AJTÓM ELEIBE,
FÖLTEKINTÉK NAPKELETRE,
OTT LÁTÉK EGY SZÉP FEHÉR KÁPOLNÁT.
KŰJEL IRGALMAS,
BELÜL ARANYAS.
MIT SÍR ÉDESANYÁM?
OH, FIAM, FIAM, SZERELMES SZENT FIAM,
NEM AZÉRT SZÜLTELEK, HOGY ÉN LEGYEK A KÍNZATOTT ANYA!

AKI EZT AZ IMÁDSÁGOT MINDEN ESTE REGGEL ELMONGYA
MEGJELENTI NEKI A SZŰZ MÁRIA, MIKOR KELL MEGHALNI.

Gyászollak! Fekete harisnyát hordok, fekete nagy kalapot és a randa fekete kosztümöt. Gyászomban öregasszony leszek, ez az áldozatom, ne hidd, hogy kevés. Gyászollak, ha akarod, ha nem. Mégsem vagyok akárki, ha ekkora bánatom van. Bajban vagyok, így vigasztalom magam, és lesem az arcom a tükörben: ahogy váratlanul felbukkan, mint egy testes madár! Előjogokat akarok magamnak, tessék engem tisztelni, halottam van! – Azt hiszem, mindig szívesen gondoltál arra, hogy nem voltam „jó anyád”.

Tegnap elfelejtettem enni. Este kimerészkedtem, este, mintha háború volna… Fölmentem Ágneshez. Szó nélkül öleltük át egymást. Sírtam. A bordáimon érzem a melegét… Drága Ágnes, örökké tudtalak volna így tartani, örökké a karodban lettem volna.

Az Idő fehér, fáradt szép asszony. Lábait selyem rakottszoknyája alá húzza. Mozdulatlan arcán keserű fintor. Valami megtörtént már, tehát elmúlt. Ez azonban nem biztos. A jobbik szereposztásban Edith Clever játssza. Ha férfi volna, pálinkabűzösen zokogna. Ül erősen. – Egyedül vagyok, fiam. Aki egyedül van, az öreg. De én akkor se vagyok öreg! ! !

Látod, nyitott vagyok, mint egy seb, nyüszítek, vinnyogok. Annyira lágy, hogy minden pillanatban szerelmes tudnék lenni. Nem valami guszta látvány. Silány anyagból vagyok, kicsikém… Az elesés! mely ott a gyöngeség és a bűn közt húzódó határon, ahol az ártatlanság helyet cserél a bűnnel. Jele sincs. – Reggel félálomban ráfordultam az összegyűrt paplanra, combommal szorítottam. Sírj!, akarnám, vagyis: *szökjék könny a szemedbe*…

Ágnesnél, úgy állva, megettem egy fél sült csirkét. Jól átsütötte, és a ropogós piros-barna bőr finoman ragacsos volt, még a lépcsőházban is szopogattam az ujjam; nem is mertem az arcomhoz érni, pedig a sós könnyek csípték a bőröm.

Nem vagyok szomorú. Vidám se. Nincs kedvem. Csak a fájdalom maradt; mégis. Mindig ugyanaz a fájdalom, mindig ugyanaz a félelem… és így sose könnyebb, sose nehezebb. Minden egyre rosszabb.

SEGÉDIGÉVEL TAGADUNK.

Fiam, én félek ebben az országban. Lehet, hogy másik országokban is félnék, de hát én éppen ebben félek. Nem nagyon, kicsit. Csak mintha a félelemnek nem volna mértéke. De van; olvastam is erről. Amúgy is: a félelem kicsinysége utólag derül ki: hogy kicsi *volt*. Ekkor már ezen örvendezni nevetséges. De legalábbis félelmetes.

OLYAN VILÁG EZ, AMELYIK AZT ÁLLÍTJA MAGÁRÓL, HOGY VAN BENNE BECSÜLET, HOLOTT EGÉSZEN NYILVÁNVALÓAN NINCS BENNE BECSÜLET, HELYESEBBEN, SOHA MÉG CSAK BECSÜLETHEZ HASONLÓ EZ VAGY AZ SE VOLT BENNE, NEMCSAK FÉLELMETES, NEMCSAK MEGFÉLEMLÍTŐ, DE NEVETSÉGES VILÁG IS, HANEM HOGY ITT ÉLÜNK, EGY ILYEN NEMCSAK FÉLELMETES, MEGFÉLEMLÍTŐ ÉS NEVETSÉGES

VILÁGBAN, EBBE MINDENKINEK KÜLÖN-KÜLÖN BELE KELL TÖRŐDNIE, ÉS HÁNY SZÁZEZER ÉS HÁNY MILLIÓ EMBER BELETÖRŐDÖTT MÁR EBBE, EZT KELL GONDOLNIA, HÁNYAN, DE HÁNYAN BELETÖRŐDTEK ELSŐSORBAN ITT, EBBEN A KÉTSÉGKÍVÜL FÉLELMETES, MEGFÉLEMLÍTŐ ÉS NEVETSÉGES ORSZÁGBAN, EBBEN A LEGNEVETSÉGESEBB ÉS LEGFÉLELMETESEBB HAZÁBAN. AMI EZT AZ ORSZÁGOT, EZT A HAZÁT ILLETI, ITT, HOGY EGYÁLTALÁN LÉTEZHESSÜNK, HOGY CSAK EGYETLEN NAPPAL IS TOVÁBBZÖKKENJÜNK, SOSEM SZABAD MEGMONDANI AZ IGAZSÁGOT, SENKINEK ÉS SEMMIRŐL, MERT EBBEN AZ ORSZÁGBAN CSAK A HAZUGSÁG VISZ ELŐRE BÁRMIT, A HAZUGSÁG, A TÖMÉRDEK LEPLEZÉSSEL ÉS CIRKALMAZÁSSAL ÉS TORZÍTÁSSAL ÉS MEGFÉLEMLÍTÉSSEL. EBBEN AZ ORSZÁGBAN A HAZUGSÁG: MINDEN, ÉS AZ IGAZSÁGNAK CSAK VÁDEMELÉS, ELÍTÉLTETÉS ÉS MEGCSÚFOLTATÁS LEHET A KÖVETKEZMÉNYE. EZÉRT NEM HALLGATHATJA EL Ő, CSÁTH, HOGY ENNEK AZ ORSZÁGNAK AZ EGÉSZ NÉPE A HAZUGSÁGBA MENEKÜLT. AKI IGAZAT MOND, MÁRIS BÜNTETHETŐ ÉS MÁRIS NEVETSÉGES, A TÖMEGEK VAGY A BÍRÓSÁGOK DÖNTIK EL, KIT KELL MEGBÜNTETNI VAGY NEVETSÉGESSÉ TENNI, VAGY MEGBÜNTETNI ÉS NEVETSÉGESSÉ TENNI. HA NEM LEHET MEGBÜNTETNI AZT, AKI IGAZAT MOND, AKKOR NEVETSÉGESSÉ KELL TENNI, HA NEM LEHET NEVETSÉGESSÉ TENNI, AKKOR TENNI KELL RÓLA, HOGY BÜNTETHETŐ LEGYEN, NEVETSÉGESSÉ VAGY BÜNTETHETŐVÉ TESZIK EBBEN AZ ORSZÁGBAN AZT, AKI MEGMONDJA AZ IGAZSÁGOT. MIVEL AZONBAN A LEGKEVESEBBEN AKARJÁK MAGUKAT NEVETSÉGESSÉ VAGY BÜNTETHETŐVÉ TENNI – – –

Apád a soha be nem fejezett kéziratán dolgozott épp, amikor katonák jöttek, németeket kerestek. Fiatalok voltak, szinte gyerekek, nagy zajjal, dérrel-dúrral vonultak be, ordítoztak, mászkáltak, és nem lehetett tudni, hogy nagyon dühösek-e vagy csak magukat szórakoztatják a ribillióval.

Apád tud oroszul, bár tagadja; a kéziratból éppen csak fölnézve mondotta, hogy legyenek a tiszturak üdvözölve, akár érezzék otthon is magukat, ez utóbbihoz ő személy szerint nem ragaszkodnék, ám most, megbocsássanak, nem ér rá, láthatják, dolgozik. Dolgozik egy afféle regényen. Regényt *ír* tehát. Románt. Csakugyan. A csapatot vezető fiúcska elpirult, majd tombolva üvöltözni kezdett, hogy míg ők térdig vérben gázolnak, öldökölnek és Isten látja lelküket, nem jó dolgukban, addig apád itt irka-firkál gőgösen, sőt pökhendin, azzal megragadta a kézirathalmot, belemarkolt, és a tűzbe hajította. Ez égett.

Apád felsikoltott, és pofon ütötte a pelyhes állú katonát.

Csönd lett, törékeny és üres. A fiúcska elindult kifelé, mintha vége volna mindennek, de aztán az ajtónál villámgyorsan megfordult, és alig láthatóan rántott egyet a fején, gyerünk. Mikor apád odaért hozzá, szinte kedvesen, valóban, mint aki elszánta magát, hogy udvarias lesz, ezt mondta halkan: – Most kivégzünk.

Ekkor csörtetett be egy magyar tiszt, *átállt vagy hogy*, roppant hetyke volt, rögtön informálódott, miegymás. Apád ekkor már persze félt, félelmében beszédes lett, nekiesett a tisztnek, félelmében bátran. – Mit fölényeskednek maguk itt, mit fölényeskednek a halállal, adják, veszik…. Miért hiszik, hogy bármit megtehetnek? – Mért ne hinnénk? – Mondjuk az Isten miatt. – Nincs Isten. – Akkor a Sátán miatt. – A tiszt fölnevetett. – Ha nincs Isten, akkor Sátán sincs. – Jó. Jól van. Minden jól van. Lehet, nincs Isten és nincs Sátán, és nincs semmi, semmi sincsen, csak maguk, maguk az egyetlenek, akik vannak, csak maguk vannak, jó… de akkor vegye, kérem, tudomásul, hogy maguk egyszerűen disznó fráterek, s legyenek átkozottak az idők végezetéig!

A katonák megunták, inkább az egészet, mint apádat, elfáradtak, káromkodtak s eltűntek. Apád ott zokogott. Pedig hogy' szerette ezeket a szcénáit. Én meg a ruhásszekrényben reszkettem, nehogy megb… nak. A naftalintól most is hányok azonnal.

ISTEN ÉLTESSE ÉDESAPÁMAT, GONDOLTA ÉDESAPJA SZÜLETÉSNAPJÁN. ÉRDEMEI, BÁRHOGY IS, ELÉVÜLHETETLENEK. – MONDD, KIS KÓCOS, HOL VAN A MAMÁD?

Tehetségtelen vagyok; ezt a következtetést vontam le halálodból, bocsáss meg nekem.

Fiam, azt álmodtam, hogy a halálos ágyadon megcsókoltalak. A szád besüppedt, mint a vénasszonyoké vagy az öreg sírok, és sípolva vetted a levegőt. Amikor könnyű csókkal megcsókoltalak, a sípolás fölerősödött, hirtelen fuldokolni kezdtél, és a szádból karnyi vastag hernyó mászott ki. *Ekkora*. A hernyónak nagy, világoszöld feje volt, olyan zöld, mint a fakó Sterne-könyv, az 55-ös kiadás, Határ Győző fordítása, a hernyó nevetett, úgy, mint az a kabarettista, a neve most nem jut, persze, az eszembe.

Zöld, nevető hernyó, *mi lesz ebből, fiam*, nagyon szégyenkeztem.

Van egy zeneszerző, alig ismerem, de úgy gondolok rá, mint a barátomra. Úgy tud nézni, riadtan és biztatóan, akár egy elveszett kisgyerek az előszobai kabátok közül… Az Akadémia széles lépcsőin lépdeltem fölfelé, ő a lépcsősor tetején állt; akár egy falnak, mentem a hátának, mellé léptem, kezemet, mint egy férfi, a vállára tettem. – Na, mondtam. – Aha, mondta ő. – Jól vagy?, kérdeztem. – Jól, mondta, és te? – Én nem.

A koncerten egy lány ült előttem. Amikor lehúzta a pulóverjét, meleg volt, az inge felcsúszott, s kilátszott a dereka. Ragyogó barna bőre sugárzott. Nem tudván ellenállni, átnyúltam a széktámla s az ülőpárna közötti résen s ujjheggyel megérintettem. Hátraperdült. – Nem tudtam, kedves, ellenállni, mondtam. – Vén ká, vetette vissza át a vállán.

„ELÉG A HENYE ÉLETTEMPÓBÓL, MINDEN REGGEL ÍRJAD FÖL, HOGY MIT ÁLMODTÁL. DE SEMMI HOZZÁTÉTEL, SEMMI ELVÉTEL. MIT SZÓLSZ? ÍRUNK BELŐLE EGY KÖNYVET, MAJD ÉN MŰVÉSZI FORMÁBA ÖNTÖM, ÉS DŐL A PÉNZ!” ÁTKAROLTA AZ ANYJÁT, ÉS EGY FIKTÍV VALCER RITMUSÁRA ÉPP FORGATTA VOLNA, MIKOR AZ ÉDESANYA ÉPP NEM HAGYTA.

Mindig utáltam írni. Mert mindig tudtam, mi történik velem. Ha pedig nem történt semmi, azt is elfogadtam. De most… Mintha a saját kezem

kötném meg… Minden becsukódik előttem, mint azok az esti virágok, tátika vagy mi, és nincs szabadságom, nem azt írom, amit akarok, hanem amit bírok, amit a mondat enged. – Például néha az is segít, hogy múlt időbe rakom vagy többes számba. Nem is hinné az ember!

Akárhogy forgatom, szánalmas, hogy halálodból nő ki az írásom. Álmaimban rendszeresen visszatér egy arcátlan ördögfióka! Buja, piciny ördög, olyan, mint egy murillóangyalka. Minden roppant színes, a pata villogón sárga szaru, az érzéki száj lilásvörösen fénylik, látom a nyálat, vékony selyemhuzat. A hasamon ül. – Néha sajnálom, hogy szemérmes vagy. Egyébként inkább prűd és nett, és ezt kevered össze a szemérmességgel. Szívesen beszélgettem volna veled, fiam. Egészen nyíltan is. Kíváncsi voltam mindenre, s tudod, tudod talán, nem is vagyok gyáva (bátor se), nem félek magamtól. (Tőled *én* sem, mondanám, ha ezt *te* mondtad volna.)

Az ördögfióka a hasamon ült, és néha természetesen az ágyékom felé kapdosott. Ami után rendre elkomorult s undorodva sziszegte az arcomba: – Szörnyeteg, szörnyeteg! Tudom jól, most is, e baljós órán is a megfogalmazáson töröd a fejed! – A reggeli fáradt ébredéskor kezem a combom közt. Ne pirulj el, fiam, te is ott voltál… (Szegény apám rajtakapott egyszer, hogy vakarászom magam. Inkább olvasgass kicsit, mondta higgadtan. Erre kiborultam: – De hát mit akar édesapám *avval* a rohadt könyvekkel! – De nem vert el, csöndben kiment.) Tehát: sok zöld, tamariszkusz haldokló rózsaszín virága, fekete, göndör ördög, nagy piros szájjal. Rólad mindenki azt gondolja, milyen puritán vagy. Ez a híred. Jól tudjuk, mennyire nem igaz.

EGYES SZÁM HARMADIK SZEMÉLYBEN ÍROK, ETTŐL BIZTONSÁGBAN ÉRZEM MAGAM, AZT REMÉLEM, HOGY NEM HALOK MEG OLYAN HAMAR.

Gyermekkoromban minden a parkban történt. Négy *thuja* állt a kör alakú, úttal szegélyezett tisztás négy sarkában – lásd, fiam, a kör négyszögesítése! Ezek a thuják csodálatosak voltak, nem holmi fák, hanem sajátos, magasabb rendű élőlények, kiket jól ismertem, s ők kegyesen elfogadták rajongásomat, bölcs öregek, akiken azonban nem

látszik az idő rombolása, ez az őrjítő adok-kapok. Az életet láttam bennük, a zöld tombolásában. Állítom, minden gallyukat külön-külön ismertem.

A jobb felső thuja! Alsó, vastag ágai alatt oly puha, selymes és vakítóan zöld mohaszőnyegre ülhettem: hogy itt mindent el lehetett képzelni. Jó, jó, hűs és forró. Mamili hívó hangját akkor hallottam meg, amikor akartam, és külön öröm, mert káröröm volt figyelhetni a francia kisasszony dühtől piros arcát, amint a hatalmas, félkörös terasz kettős, fehér szárnyas ajtajánál áll, topog és legyintget… Majd a várakozást elunva, láttam!, lassan hátrasétál a „parádés” istálló felé… Drága apám hamar elbocsátotta. – Léha személy, mondta egyszer vacsora közben anyámnak. Ettünk csöndben tovább, aztán apám megint váratlanul: – Micsoda jó kiejtése volt pedig… Nagyanyád hallgatott.

BÚCSÚBAN CSAK LEGÉNYEKNEK JÖVENDÖLTEK KOMOLYAN A JÓSNŐK: A FEHÉRNÉP JÖVŐJE ÚGYSE VOLT MÁS, CSAK TRÉFA. LEHETŐSÉG SEMMI, MINDEN ELŐRE KÉSZEN: NÉMI ÉVŐDÉS, KACARÁSZÁS, EGY PERC ÖNKÍVÜLET, AZUTÁN ELŐSZÖR AZ AZ IDEGEN, FEGYELMEZETT ARCKIFEJEZÉS, AZTÁN MÁRIS KEZDENI A KIKÖLTÖZÉST MEGINT, MÁSÜVÉ, AZ ELSŐ GYEREKEK, A KONYHAI SÜRGÉS-FORGÁS UTÁN VALAMEDDIG MÉG NÉMI JELENLÉT, ASSZONY SZAVÁRA KEZDETTŐL FOGVA KI FIGYEL, Ő MAGA IS EGYRE INKÁBB MÁSFELÉ FIGYEL, MAGÁBAN BESZÉL, AZTÁN ROSSZUL BÍRJA LÁBBAL, VISSZERES A LÁBA, MÁR CSAK ÁLMÁBAN MOTYOG, JÖN A MÉHRÁK, ÉS A HALÁL BETELJESÍTI A SORSOT. HISZEN AZ ISMERT GYEREKJÁTÉK ÁLLOMÁSAI IS EZEK VOLTAK, ÍGY JÁTSZOTTÁK SŰRŰN A KÖRNYÉKBELI KISLÁNYOK: SÁPADT / FÁRADT / ÁGYNAK DŰL / NAGYBETEG / ELSZENDERÜL.

Mamili gyakran tisztogatta csak úgy futtában nyállal a gyerekei orra lyukát, fülét. Én mindig hátrahőköltem, kellemetlen volt a nyálszag.

Egyszer a hegyeket jártuk egy társasággal, és le akart húzódni az útról, hogy a dolgát elvégezze. Én szégyelltem ezt, bőgtem, erre ő maradt.

A tojáslikőrös üveg a kredencben!

A vajat köpülték, és friss eperlevelet tettek mellé. A segédtisztek minden vasárnap velünk ettek. Tudom, hogy a XIII. zsoltárt a kertben pontosan hol tanultam. Miklós nagybátyád pisit itatott sörként Székesi Ferikével. Kaptunk egy pónit. Az osztrák segédtisztjelölt leszedte a malacsültről a ropogós bőrkét, odaadta a szobalánynak: „bitte nocheinmal braten”. Mondvai Lajos szaros csizmával mászott a bújócska során a frissen húzott ágyba. Fájós fogam ínyét rummal kenték. „És most kezd*j*ük a disznólkodást”, súgdostam a tanítónő 6 éves fiának a pajtában, de lebuktam. A két foxit Mukinak és Kisasszonynak hívták. A Mici nevű őzike kidugta az orrát, Muki félig leharapta, állatorvos visszavarrta, Mukit Apuci rettentőn elverte. A fölös kávét utáltuk, teli szórtuk cukorral és visszaküldtük, hogy édes. „Tiszttartó úr, az íróasztal kimaradt az *invertárból*!” „Majd fingok magának egyet, és azt beveheti az *invertárba*.” (Amerikai rendszerű íróasztal! Príma!) A summásoknak sózott szalonna is járt. Bucsányi Guszti bajusszal fess ember volt. Télen korcsolyáztunk, ha a Pikóta jól befagyott. Papp Zsiga volt a leggyorsabb, bricseszének a térde alatt 4 vagy 5 gombja volt. Günther Kornél cséplési ellenőrként fogadott, hogy 10 kg dinnyét 2 óra alatt megeszik. A fogadást megnyerte, mert beült egy nagy dézsa vízbe, és két órán keresztül evett és pisilt. *Ez volt a megoldás*!

EGYÉBKÉNT A FŐKÉRDÉS MEGOLDHATATLAN: A VÉGTELENNEK AKÁR CSAK RÉSZLEGES FELSOROLÁSA. – ÁTHATOTT A VÉGTELEN TISZTELET, A VÉGTELEN IRGALOM. – NA, BIZTOS ELKÉPEDTÉL, HOGY ÍGY BÁMÉSZKODHATSZ HIVATLANUL – MONDTA EGY GYŰLÖLETES, KEDÉLYESKEDŐ HANG. – NE IS TÖRD A FEJED, EZT A CSODÁT EGY ÉVSZÁZAD ALATT SE HÁLÁLHATOD MEG NEKEM. MICSODA REMEK LESHELY, BORGES BARÁTOM!

A kőkápolnában az volt a szokás, hogy a misén a Miatyánkot a gyerekek kezdték, hol ez, hol az. Én hosszú ideig nem lehettem

előimádkozó, s mikor végre sorra kerültem, majdnem elmulasztottam a kellő pillanatot. – Lizi! Viterbo! Miatyánk!, suttogták türelmetlenül mindenhonnét felém. A nagy csöndben kevélyen felkiáltottam az oltárhoz: – Mi! Atyánk! Hangom élesen és tisztán szólt, mint a csengő vagy az ének. Szüleim büszkén váltottak tekintetet. De hazafelé menet (mert mi adtuk a közös vasárnapi reggelit, a kertben terítettek és kakaó volt mindig mazsolás kaláccsal) a pirospozsgás káplán odajött hozzám, és zavarban, mentegetőzve mondotta: – *Csak nyugodtan, Lizi kisasszony*. – Rátette kezét a fejemre. – *Kérem, vigyázzon magára*. Jó ember volt, de a szagát nem szerettem, a szappan és izzadság édeskés vegyületét.

Egy királynőnek viszont jó a szaga. A budaörsi csatát megelőzően egy ipari vágányon IV. Károly és Zita a kertünk előtt vesztegelt. – Éljen a kilány!, kiabáltam. Ostenburg szárnysegéd felvitt Zitához, aki a karjaiba vett. Mindegy.

<Kopog-kopog a rossz vidéki valcer.>

„AZT MONDTUK, HA TE SZARSZ VÍZAKNÁRA, AZ SEMMI, DE HA VÍZAKNA SZAR LE TÉGED, AZT SOSE MOSOD LE.” RÓZA NÉNI BÓLINT: „EZ IGAZ.” EZEK PERSZE ANEKDOTÁK. DE EBBEN AZ ÖSSZEFÜGGÉSBEN A TUDOMÁNYOS LEVEZETÉSEK UGYANILYEN ANEKDOTIKUSAK LENNÉNEK. TÚL ENYHE MINDEN KIFEJEZÉS.

Dobbantásomra a thuja alatt titkosan titkos föld alatti üreg támadt, romos lépcsők vezettek a mélybe, de a penész, rozsdafoltok és törmelék közt elegáns virágok nyíltak, kardvirág és orchidea. Lent arasznyi emberek nyüzsögtek. Mindent nagyon lassan ismertem föl. Olyan voltam, mint az emmauszi tanítványok. Nem lehetett megállapítani, előkelő estélyen vagyunk-e vagy egy vaskohóban. Címeres ezüstpoharakból bodzaszörpöt ittak.

Kedvesen fogadtak, bár túl nagy voltam. Beszélgetés közben nagyon megszerettük egymást. Ekkor éreztem először, hogy idegeneket is lehet szeretni, nemcsak a szüleimet és testvéreimet. Mondták, jöhetek bármikor, de ne szóljak senkinek. Csak dobbantanom kellett. – Viszont meg akartam

osztani anyámmal az örömem. Aztán kihallgattam, ahogy este szegény apámmal nevetgéltek a „bonyolult történeten”, „fantáziadús Elzvitánkon”. Elrohantam a thuja alá, hogy ne kelljen azt a két embert hallgatnom, s körömmel kaparni kezdtem a zöld-fényes mohát. – Idekaparlak, idekaparlak, zokogtam, és apámra gondoltam. (Hangsúlyozom, ez *nem* álom, ez volt az én birodalmam!)

Azt hiszem, háború van, és minden szürke. Ez a szürkeség anyag. A kert fonnyad, zsugorodik, feketül, mintha tűz égetné, aztán olvadni-folyni-csorogni kezd, akár Dali képén az *órák*. Megint zsugorodik a zsugori idő. A kert helyén sivatag. Menekülnie kell az egész családnak; nincs megszabva, mitől. Mindennek jelentősége van, fúj a szél, homok szitál, a szoknyám a combomhoz tapad, hátizsákomat úgy cipelem, mintha rokkant volnék, púpos, ingemben homok futkároz. Ez az első emlékem a mellemről. *Hogy a melltartó kosarából sírva szórom ki a homokot, de mikor újra felvenném: nincs mellem! nincs mire fölvenni*…

Ekkor egy monstruózus luftballon jelent meg fölöttem az öcsém képében. Nevetgélt, majd ledobott egy legalább kétméteres piros körtét. Integetett, vidáman vonogatta a vállát, és elrepült. Teljesen egyedül álltam abban a kietlenségben, melyet nemrég még az otthonomnak nevezhettem. A körtének olyan alakja volt, mint a mellemnek.

EZEN TISZAFA PENIG OLVADJON BÉ ÉSZREVÉTLEN NAGYSÁGOD KERTJEIBE, AZ MIKÉNT SÓHAINK A NAGY LEVEGŐÉGBE: MIND KELETRE, MIND NYUGATRA.

14 éves koromban meghíztam, viszont jól síztem. Szerettem a vastag, nehéz flanellnadrágokat, melyek kezdetben kidörzsölték a combomat, de később megszoktam. Az úgy volt, hogy égett a hó, recsegve, pattogva, akár a tábortűz. Miklóska, sipirc, oltsuk! Nem mozdult, megvetően így szólt: – *Égjen bent a zsandár*! Ez a mondat olyan volt, mint egy élőlény, még reggel is keresgéltem a szobában. A slaug gyönyörűségesen tekerőzött; rendes tömlő, ám azok a bizonyos kis hurkák mind kirakva gyémánttal meg igazgyönggyel. Mindez valami álnokság lehetett, hogy elterelje a figyelmet a veszélyes tűzről! El is terelte.

Akkoriban mindenen nevettem, magamon, a fiúkon, a lányokon, anyámon, apámon, a karalábén, a rézmozsáron, a becsinált levesen, a Göncöl-szekéren, Miklós öcsémen, a kanyarodó tehervonaton, a visszajáró pénzt besöprő kézen, egy nadrágszáron, sőt a nadrág minden részletén, főként a sliccen és a hajtókán, a postás dadogásán, a ferde bélyegen. Ellenállhatatlanul mulatságos volt minden. Nevettem a tengeren, a hajnalon, az estén, az ezüstös pókhálókon, a tükrökön, a tekinteteken, a szőlőfürtön, a melltartókon, a mellrákon, a kerítés egy romos részletén, a Kaspi-tengeren, egy kéz finom csontozatán, az amerikai rendszerű íróasztal egyik fiókjában talált (s az írástól megremegtem), hihetetlenül szókimondó, trágár leveleken, amiket szegény apám írt egy debreceni táncosnőnek, nevettem rokonaim szörnyű maradványain és önnön sötét vérem keringésén, nevettem a szerelmes összefonódáson és a halál átváltozásán.

Kegyetlen voltam és jószívű.

Csúnya is, mert megnőtt az arcom, a felület!, és domború lett, mint egy párnácska. Sokan nem szerettek, mert mindenkit idegesítettem: – Később szebb lettem, de ekkor voltam a legrokonszenvesebb. (Ezt, például, akkor nem mondtam volna…)

EBÉD KÖZBEN LÁTTA, AHOGY ÉDESANYJA EGY MÁR MEGRÁGOTT KENYÉRDARABOT SZINTE KIÖKLENDEZ, A TENYERÉBE REJTVE A SZALVÉTÁBA CSOMAGOLTA. „KÖSZÖNÖM”, MONDTA AZ EBÉD VÉGEZTÉVEL INGERÜLTEN, „ÉS NE TESSÉK OLYAN ÁLDOZATOSNAK LENNI.” „IGAZSÁGTALAN VAGY”, MONDTA AZ ASSZONY VÁRATLANUL SZELÍDEN. MAJD: „NEM GONDOLTAM, FIAM, HOGY ILYESMIKRŐL FOGOK VELED BESZÉLNI. NEM EGÉSZSÉGES DOLOG FELNŐTT EMBER ANYJÁNAK LENNI. MÉG SZERENCSE, HOGY FIÚ VAGY. ILLETVE HOGY ÉN ASSZONY. APÁTOKNAK NEM LEHETETT EGYSZERŰ.”

A thuják gyökerestül kirángatva, mint a zápfogak, a kerítés leszaggatva, a kutyaólak feldöntve, Mici őzike mély, lila sebét belepik a legyek, a lovak elszabadultak. Az idegenekkel Anna üvöltözik. Én írtam

neki a szerelmesleveleket. „Rózsák közt viruló Máli Annuskának”, írta a gavallér, és én válaszoltam, ha… ha megengedte Miklóskának, hogy mellé fekhessen, pontosabban, hogy a fejét a keblei közé *rejthesse*.

Akár a kósza, gazdátlan állatokat, kergette kifelé a hatalmas kerekű katonai teherautókat. Az egyik nekiment a házfalnak, sofőrje azonnal kiugrott, de abban a pillanatban zsugorodni is kezdett; mintha a levegő szusszant volna ki belőle. Eltűnt a fűben!

Rögtön keresni kezdtem, mert fess fiú volt, például olyan a bajusza, mint annak az édes Mihalkovnak. De mindegyre az élvhajhász francia kisasszony kicsinyített mása került a markomba, „Madmoiselle Beatríz, maga *bögyös*”, susogta megvetően, a kóró. (Ami igaz lehetett, mert a falubeli gyerekek csöcsös Lizi-t süvöltöztek, de csak rövid ideig szégyelltem.) Meguntam és szétmorzsoltam az ujjaim közt, ekszkuzi moá! <Etűdök gépzongorára! ! !>

Szép kastélyban jártam-keltem. Flangáltam. Még pufi voltam, de már nem vihogtam állandóan, szerettem fiúsan öltözködni, lovagolni és korcsolyázni. Volt egy irhám Erdélyből, mint a pihe, olyan. Amióta az nincs, mindig fázom télen.

Nézegettem a fényűző tükrös termeket, a fajansz tálakat, a sevrés-i kandallókat, a parketták ötletes öltéseit. Az egymásba nyíló termekben folyt a Duna. Egy méter széles lehetett. A Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig tartott. A mennyezeten freskók sorakoztak. Én a Csallóköznél álltam, ahová nádat raktam le. Ott a mennyezet világoskék volt, mint a barátod szeme. Ezért is határoztam el, hogy jótékony célú madárkiállítást rendezek az *összes* dunai madarakból ebben a kastélyban – értelemszerűen, hiszen itt folyik a Duna!

Ó, MENNYIRE MEG FOGOK ÖREGEDNI!

Barbitum, barbitórium! – ezt üvöltve riadtam föl. A hajam a verítéktől csomókban. De senki nem tudta megmondani, hogy ez micsoda. Ültem egy nagy fenséges hegy ormán, előttem a végtelen tenger, fölém szégyenketrecet tettek (Lőcsén látni!), én pedig rémülten ordítom: – Barbitum, barbitórium! Férfihangom volt.

Egy fiú átölelt, a válláig értem. Tömény izzadságszagot árasztott, de nem mertem és nem is akartam megmondani neki. Azt sem tudtam eldönteni, hiba-e a szag. Mikor aztán megcsókolt, kiderült, szájszaga is van; evvel betelt a pohár.

De előtte még sokat sodródtunk ide-oda a tömegben. A kikiáltó közölte velünk – „az Önök közhírére teszem!” –, hogy Magyarország történetét láthatjuk, „árva hazánk könnyes és dicső lapjait” – *elöl* Eger ostromát, *balra* a Mohácsi vészt, *délre* a „kunok betörését” és a besenyők lázadását, *jobbra* Dzsingisz kán nagy rohamát. Végül is a fiú elhagyatott, kis térre vonszolt engem, ahol vadul *rockizni* kezdtünk.

Nagy váratlan a fák és bokrok: pisiltek! A nap rásütött az ívre, arany ragyogás töltötte be a vidéket, szikrázás, gyönyörűség, színek – és förtelmes húgyszag!

Ismét fiatal voltam. Testvéreimmel estélyre készültünk, amikor Mamili jött, és sírva *újságolta*: „édesanyám elhunyt”. Így; bosszankodtunk, mert a ruhák körül még sok tennivaló akadt, nagyanyánk pedig évek óta magatehetetlen, érelmeszesedéses „valaki” volt. Anyánk megérezte ingerültségünket, szép barna szemei alma nagyságúra nőttek és kiléptek a helyükről. Lebegtek a lakásban s könnyeztek.

Mindazonáltal az én toilettem volt a legelegánsabb. Táncoltam és kevély voltam. – Az ön sorsa kinek a kezében van?, kérdeztem rámenősen egy szépségesen szép fiatalembert. Mosolygott. – A magaméban; csak a kezem van az Istenében – és forró tenyerébe szorította az arcom. Rendes zenekar játszott. A fiúk megőrültek, nadrágjukba cső kukoricát rejtettek, kénytelen voltam Bandi bátyámmal táncolni, fehér öltönyéből finom dohányszag áramolt, de ő is udvarolni próbált, ezért elfutottam. Kint Kelemen Guszti várt már egy ladikkal, csakhogy abban már apád ült, nem lehetett tudni, nevet vagy sír, csak azt, hogy nevet vagy sír. Gusztinál volt sok Rubel. Egy Rubel az akkora, mint egy nagyobbacska törülköző. Guszti titokban intett, hogy a pénzről ne szóljunk apádnak. Egy úszó bárka-árudában vett nekem egy csúf-piros piros-arany bőrtárcát. Ekkor apád visszafordult, de én fiatal voltam, ő meg olyan, mint most, noha még mindig szépségesen szép, és nyugodtan így szólt: – Ugyan, Lizikém, mit akar egy ilyen Gusztival… Nincs ízlése… *Hát az műbőr*!

A többit elfeledtem, mivel holnap megyek kórházba érfestésre.

KI SZAVATOL A LADIK BIZTONSÁGÁÉRT?

Akkora könyvtárba léptem be, mint a zirci, és ott egy spanyol gótikus, magas támlájú székben ült *Uzuzor báró*, szokásos kopott kék lüszter lovagló nadrágban és kabátkában. Könyvekkel kedveskedett, „drága Elena Viterbo, ezek einfach nélkülözhetetlenek a maga szellemi fejlődéséhez”, mindig kérlelt, nézzek rá, nézzek a szemébe, és én szívesen néztem a szemébe, „drága Beatríz Elena, ez *csudás*, a maga szemeiben ott van, ott lapul a végtelenség, e királyi vad, maga mindenre képes lesz, meglátja, egy ujjongás lesz, kicsikém, az egész élete, most még sok mindent nem tud, ezt is látom, hogy a bizalma innét is ered, de akkor is! maga, Beatríz kicsikém, szabad, csodás lény… maga még… maga *sugárzik!*, vonzó, merész”, és zokogni kezdett, „ó, Viterbo kisasszony, be szeretném, ha két, legalább két életem lehetne, mert akkor az egyiket magának szentelhetném, a magáé lehetne, mert így nem az, én nem vagyok a magáé és maga nem az enyém, jól van, no, nem akarom megijeszteni, a két életem egyikével mindig kizárólag maga mellett lennék… tanulnék magától, a sejtjeitől, nézném a szemét meg a sörényét… tudom én, Viterbo kisasszony, hogy maga nem vár semmit az élettől, *én* várok valamit, magát… de maga nem… semmi adományt… mert maga, kisasszony, maga az élet!” – de akkor egyszerre eltűntek a fényes és erős meggyfapolcok,

NEM IGAZ, HOGY SEGÍTETT RAJTAM AZ ÍRÁS. HETEKIG FOGLALKOZTAM A TÖRTÉNETTEL, DE KÖZBEN A TÖRTÉNET IS SZAKADATLANUL FOGLALKOZTATOTT. AZ ÍRÁS NEM AZ LETT, AMINEK ELEINTE HITTEM, NEM VISSZAEMLÉKEZÉS AZ ÉLETEM EGY LEZÁRT KORÁRA, HANEM CSAK SZÜNTELEN EMLÉKEZÉSMODOROSSÁG, OLYAN MONDATOK FORMÁJÁBAN, AMELYEK CSAK HANGOZTATTÁK, HOGY TÁVLATOT TARTANAK. MÉG MOST IS FÖL-FÖLRIADOK NÉHA ÉJJEL, MINTHA BELÜLRŐL BÖKÖDNE VALAMI ROPPANT FINOMAN, FELKÖLTENE, ÉN PEDIG ISZONYOMBAN VISSZAFOJTOTT

LÉLEGZETTEL ÁTÉLEM AZT, HOGY EGYIK PILLANATRÓL A MÁSIKRA ELEVENEN ELROTHADOK. A SÖTÉTBEN OLYAN MOZDULATLAN A LEVEGŐ,

és a könyvek fenyegetőn összehányva magasodtak a fal mellett, mint a malteros, bontott tégla.

(Akárcsak valamikor öreg barátomnál, Géczi Elemér bácsinál. – Ment-e a könyvek által a világ elébb?, kérdezte szónokiasan önmagától, és rögtön válaszolt a könyvkupacra mutatva: – A legkevésbé sem. – Elemér bácsi, csináljunk rendet! – Erre a kis időre; Lizike, nem érdemes. Ezt mondta vagy húsz évig. 45-ben halt meg, éhen halt, ahogy Szabó Dezső. A lányát ismered. Olykor fekete hajú, kontyos nő. Mondanám, egy szuka. Istenem, mennyit próbálkozott apáddal! De annak valami érthetetlen oknál fogva nem kellett. – Lizikém, amilyen hülye vagyok, meg se csaltam magát. – De volt igazi ok is. S. belém volt szerelmes, de beérte volna apáddal.)

A könyvtárban szitált a por, térdig álltunk a meggyötört könyvekben. Ekkor belépett egy hihetetlenül rusnya nőszemély, és jelentette, hogy kész az ebéd. Mikor engem meglátott, hevesen rángatni kezdte a bárót. – Te buta! Fogj, ölelj, teperj le!… Mi kell még? Szívj végig, mint egy cigarettát, sajtolj ki, szaggass szét! Viselkedj emberül!… Nevetséges vagy.

Uzuzor báró magát kevéssé türtőztetve tuszkolta ki a szobából a gonosz szájú vénséget, miközben rikácsolva kiabált: – Ez magának *kebel*?! Ez? Ez, kérem, nem kebel, de parízervég. – Most is hallom a rekedt, izgatott és felbőszült hangot, ez nem kebel, *de* parízervég!

HOGY MINDEN TÁRGY MINTHA EGYENSÚLYÁT ÉS SZILÁRD ALAPJÁT VESZTENÉ. MÉG IMBOLYOG VALAMEDDIG, NESZTELENÜL, SÚLYPONTJÁT IS VESZTVE, S MINDJÁRT VÉGLEG ELDŐL, LEZUHAN RÁM, MEGFOJT. A FÉLELEM ILYEN VIHARAIBAN DELEJESSÉ VÁLIK AZ EMBER, MINT A ROTHADÓ DÖG, ÉS MÁSKÉPP JÁR, MINT AMIKOR KÖZÖNYÖSEN TETSZELEG, ÉS SZABADON JÁTSZADOZNAK AZ ÉRZÉSEI: A KÖZÖNYÖS, OBJEKTÍV RÉMÜLET ROHAN RÁ KÉNYSZERESEN.

Hozzámentem Kelemen Gusztihoz. Apád csak nézett. Vérig volt sértve. Úgy éreztem, jól döntöttem. A nyár perzselt, a megpuhult aszfalton, akár egy bíborszőnyegen, lesétáltam a Dunához. „Kacsáztam”, de 13-nál többet sosem pattant a vízben a kő, mert valami mindig bekapta. Utánaeredtem, és egy óriási zöld kígyót húztam ki a vízből.

Vonszoltam magam után az utcán ezt a förtelmes és izgi menyasszonyi fátylat, be-besüppedve az aszfaltba. – Lizi kisasszony, mit tetszik mégis csinálni?, kiabálta a hentes. A buszvezetők szentségelve kerülgettek. Azt sem tudtam, mérges-e a harapása! Végre behúztam a konyhába, levágtam a fejét, feldaraboltam kerek szeletekre és kisütöttem. – Wellington rostélyos!, ilyet maga Wellington sem evett! – Ezt én tudtam a legjobban, hogy mennyire nem evett. Mindig elfelejtem, mi az *origano* magyarul.

A sixtusi kápolnában jártam, állványok álltak benne meg malteros ládák és KINIZSI címkés üres sörösüvegek, mintha a Csibi kőműves falazna épp, s én felkapaszkodtam egészen a mennyezetig, és ott lefeküdtem, mint Michelangelo, mikor festett. Az Úr kinyújtott kezét megfogtam, olyan közel volt *minden*. Most már nagy baj nem lehet, járt az eszemben. Gyorsan leereszkedtem, és futottam a Vatikánba. Lila cingulusos papok nyitogatták előttem a fehér szárnyas ajtókat, mély, tisztelettudó meghajlással, mintha én volnék a pucér Szentkuthy Miklós. Mindenünnét a nevemet hallottam zsongni, Beatríz, Beatríz Elena, Beatríz Elena Viterbo, Beatríz drágám…

Végül letérdeltem a Szentatya elé, és futástól zihálva csokoládét kértem tőle. – Szentséges atyám! De mogyorósat! – Ehhez tudni kell, szegény apám református volt, Mamili viszont katolikus, tehát joggal igényeltem mogyorósat. Jelzem, ott voltam VI. Pál temetésén is, fejemen fajansz bilivel és fekete palástban. Utána én is választottam az új pápát…

IDEJE, HOGY MEGZABOLÁZZAM IHLETEMET, ÉS EGY PILLANATRA MEGTORPANJAK UTAMON, MINT MIKOR EGY NŐ VAGINÁJÁT NÉZI AZ EMBER; HELYÉNVALÓ VISSZATEKINTENI A MEGTETT TÁVRA, MAJD PIHENT TAGOKKAL FELSZÖKKENNI, ÉS NEKIRUGASZKODNI FÉKTELENÜL.

Apád egész estéket ült a szüleimnél, s mószerolta Kelemen Gusztit. Pedig akkor az már lehet, hogy halott volt. Később azt írták, vérhast kapott a Donnál, és úgy. Három hetet éltünk együtt, írd és mondd. Ő volt az első férfi az életemben. Ezt nem tudom elfelejteni… Az apád az uram… Csak épp remegve gondolok arra a férfira, akinek a szüzességemet adtam.

Az ebédlőben beszélgettek, a koszos tányérok közt. Mindenféle maradék! Becserkésztem őket, zokniban voltam és fekete klott-kötényben nagy zsebekkel, melyben egy álkulcsot tartottam. Spéci szerszám. Nem voltam könnyű gyerek. A konyha mellett a spájz nem kamra, hanem egy nagy *szoba*, élésszoba!, ahol mindenféle ennivaló-csodák rejteztek. Álkulcsommal ide betörtem, selyempapírba csomagoltam a sütiket, csokoládégúzzal voltak bevonva és még ragadtak. Belenyúltam a mazsolás-ládába is, nagy, szagos diófaláda, öklömnyi pántokkal, abból is markoltam, és rá a süteményre! Egy rúd háziszalámit nem átallottam a szoknyám alá dugorászni. Futottam a kerítéshez, ahol vártak az én kis parasztjaim! Figyelj, fiam, ez egy szociális pillanat! (Bevehetjük az inventárba…) Kiadogattam a kincseket, örültek, és hoztak nekem jó barna kenyeret, aminek meg én örültem.

Az ablak mögött meg simpfolták az életemet. Apád egészen jól kijött a szüleimmel, mint egy kedves házifiú, udvariasnak mutatkozott, előzékenynek és szellemesnek. Apád elegáns volt, miként Abbázia. Anyám drapp, kazakos ruhát viselt. A kazak alján világosbarna selyemrojt – ez biztos.

VEDD TUDOMÁSUL, HOGY SZERELEMGYEREK VAGY.
UGYAN. HÁT KI NEM AZ.

Fiatalok voltunk. Illetve én csak éveim szerint, mert már apád felesége voltam. Na jó. És nagyon kínoztam szegényt. Olykor napokra eltűntem. A zene szünetelt, és mi, lányok kijöttünk az udvarba, levegőzni meg hogy nyugtunk legyen a férfiaktól, valamint megbeszélni a velük való teendőinket, az árulások és vereségek következményeit, de hirtelen egy

mocskos bérház udvarába kerültünk, körben a jellegzetes körfolyosók, akár egy elkötelezett szociofotón a 30-as évekből. Én Záhy Ágnessel köröztem egy ecetfa körül, amikor egyszerre felülről Blanka üvöltött ránk, Istenem, milyen fiatal és csinos volt, elegáns és nagyvonalú, mint valami kocsis, a lehető legocsmányabb kifejezéseket szórta lefelé. Mikor befejezte, eltűnt, Ágnes pedig elémállt és szedegetni kezdte rózsaszín báli ruhájáról a virágokat, és dobálta rám. Tudniillik még bent a táncteremben mondtam, hogy nem illik ez a virágosdi se hozzá, se az estéhez.

Ahogy levette a virágokat, azok valódikká lettek, és én illatozó virágerdőben feküdtem. Apád támogatott haza, gondosan ápolt, egy rossz szava se volt, és nem is gondolt rosszat – és ezért nagyon tudtam szeretni. (Hiába engedtem meg a tegezést, a lovak következetesen tegeztek engem. [?])

Dienes Vali néni, ki nagyanyám unokatestvére volt, s kis gimnazista koromban nála orchesztikát tanultam, álmomba belépett az ajtón, és szép mély hangján felhívta a figyelmemet, hogy a jégszekrényből vegyük ki a kenőmájast, mert már *elrégült*, és adjuk a kutyának. – Kis Lizikém, vigyázzatok – ezt mondta még –, a kenőmájas nem gyerekjáték. Reggel, noha semmi gyanúsat nem észleltem, szóltam apádnak, dobja ki a kenőmájast. Elébb megkent magának egy kenyeret (jellemző! sajnálta volna az *egészet* kihajítani), s morogva (ő morgott!) kivitte a dobozt.

Vali néni hosszú fekete lepelben volt, amit életében is hordott, magára csavart pár méter anyagot. 99 éves korában halt meg. Azt hiszem, Bergson-tanítvány volt. Kár, fiam, hogy nem ismerted.

ELHATÁROZTAM, HOGY SZABADON FOGOK ÉLNI, MINT A FÉRFIAK, FÜGGETLENÜL, SZILÁRDAN, SZÉLBEN, DE ÚGY, HOGY ENNEK NEM TULAJDONÍTOK JELENTŐSÉGET, AZ ÉLET MINDEN AJÁNDÉKÁT, FINOMSÁGÁT VAGY GONOSZ TRÉFÁJÁT ÚGY FOGADOM EL, MINT AMI NEKEM JÁR. ÚRNŐ VAGYOK, ÉLETEM FŐSZEREPLŐJE, ÍGY DÖNTÖTTEM.

Apád mindig nagyon kedves volt a személyzettel. Tehette. Idegen helyen én sokkal gőgösebb voltam. – Frl. Käthe! Vigyázzék, nehogy

megázzék! – Nem baj az, fiatal úr, a nagyja úgyis mellé esik. – Zuhogott az eső, a lovak beletörődötten álldigáltak. A majornál apád rátette a kezét az enyémre, nem akartam botrányt, így amikor senki nem látta, belecsíptem a vádlijába. De csak nevetett. – Füttyög itt, mint egy paraszt! Csodálatos egy nő maga. – Régen volt.

Reggel kimentem a kertbe. Nagy, zöld téglalap. Süt a nap, a fű lucskos. Fekszem a függőágyban, a fölfüggesztésnél filc van; fabaráti okok. *Früchlingsbad*.

Zárt ruhában, de forgó-pörgő harangszoknyában fiatal lányok jönnek ingó ágyamhoz – kisasszony, mosolyognak zavartan, a mosókonyha nagy üstjeiben már forr a víz, a dézsát, kisasszony, kisikáltuk, kisikáltuk, akkora pántok tartják az íves deszkát, mint a nagyasszony dereka, a mosókonyha parányi ablakait betemette a pára, édes kisasszony, készen várja a *früchlingsbad!* Oldalt fordítom a fejem, a nap nagy gömb, a téglalap nagy zöld.

A teraszon meglátom őt. Pizsamája félig nyitva, engedi magához a napfényt. Ismeretes a férfiaknak ez a cicázása, én legalábbis ismerem. Olyan lustán és puhán áll ott, ahogy én állhattam ott. Viszolyogtató. Rárivallok. A perzselő naptól – látom! látom! – megjött az önbizalma, alig láthatóan vállat von. A pizsamán végigfut a rezdülés.

– Beatríz drágám, tudja, milyen az aacheni dóm? Megmondom. Az aacheni dóm olyan, mint a nyúl; közelíteni nagyon óvatosan és tiszta szívvel, mert ellenkező esetben eliszkol! – Ezt nevezte humornak. – Olyan hamis volt ma a simogatásod, életem, úgy sajnáltalak érte.

AMÍG ÍRTAM A TÖRTÉNETET, GYAKRAN ÚGY ÉREZTEM, HOGY AZ ESEMÉNYEKNEK JOBBAN MEGFELELNE, HA LEKOTTÁZNÁM ŐKET. SWEET NEW ENGLAND…

Férfiruhában jártam Budapesten. Mégpedig éjszaka. Fáradt voltam és csúnya. Senkivel nem találkoztam. A város üres volt. Megláttam egy katonát. Igen, végre, ez a *kaland*!, gondoltam, itt a kaland, és én szembe fogok nézni vele. A fiatal fiú álmos volt és elgyötört, de láttam, nagyon tetszem neki. Mondta, megmutatja a várost. És cipelt végig a kihalt

kőrengetegen, hurcolt magával, de csak a hősi emlékművekhez. Mindegyikhez! egész éjszaka. *Fejből tudom az összes emlékműveteket!*

Az éjszakát a hajnaltól elválasztó bizonytalan sávban a katona azt mondta, hogy hugyozzunk együtt. A katonaság és a hugyozás elválaszthatatlanok. Késő, gondoltam, már nem lehet elcsábítani, olyan vagyok, *mint a megfúrt mákgubó*. A hasonlatot is álmodtam.

– Most elviszlek valahová – mondta ünnepélyesen a fiú. Egy abszolúte lepusztult lebujban kötöttünk ki. Csak katonák voltak, kurvák se. – Meghívlak, mondta továbbra is meghatottan; limonádét rendelt, rózsaszín (!) limonádét és kemény tojást.

Ekkor lehullt a szememről a hályog, láttam, apád az, aki könyörög, hogy ne csináljak botrányt, lapos pillantásokat vet a „népi demokratikus tiszt urak” felé – Beatríz, egyetlenem, menjünk már.

– A tojást még megeszem, ha beledöglesz is.

Aztán pedig lefogytam, csak úgy szórakozásból, mert ugyan van rajtam mindig néhány kiló úgynevezett felesleg, de én ezt szeretem, nyilván mert tudom, hogy szeretik; szeretve van. Tíz napig szaunáztam, tornáztam, s napjában 5-6 kemény tojást ettem… Nagyon büszke voltam aztán a lötyögő nadrágjaimra.

Ezt követően azon kaptam magam, hogy például villamoson magamban biztatom a férfiakat, hogy vennék észre új szépségemet, ne féljenek megsimítani arcom, ahonnét eltűntek a lanyha párnácskák, viszont megmaradtak a „királynői vállak”, anélkül, hogy a hát bizonyos elszalonnásodásáról kéne bűntudatosan hallgatni és így tovább, alkudtam magamban magamra, s vertem följebb s följebb az áramat…

ITT MINDENKI, ÉN IS, OLYAN ISZONYATOSAN NORMÁLIS.

Mondok neked egy mesét, rád fér. Egyszer apád hosszú hollószárnyakat öltött. – Mit művelsz?, kérdeztem megütközve. – Hosszú hollószárnyakat öltöttem. – Te idefigyelj, életem, ha mégegyszer hosszú hollószárnyakat öltesz, hát egy életem, egy halálom. – Aztán leszaladtunk a 4-es villamoshoz, hogy el ne késsünk a Szabad Nép-félóráról. Teltünk, múltunk, egyszer voltunk, hol nem voltunk.

Én, fiam, ezeket az érzéseket nem érzem, csak a megalázó szavak jutnak az eszembe. De ami a szavakat illeti, az úgy van. – Lizike, maga mit bízik annyira a szavakban?, kérdezte apád. – Miben bízzam, maflicsek, magában?! – Isten őrizz!

Régen sokat piknikeztünk, fonott kosárban a karomon vittem mindenfélét, ő meg egy üveg bort, „könnyű kerti borovicskát”, lóbálta az üveget, mint valamilyen bábut. Mászkáltunk a hegyekben. Nekem is hihetetlen, hogy nem feküdtem le akkor vele.

Később, egy rohadt éjszakai verekedéskor – apád csontrészegen rám mászott, én nem söpörtem le magamról (ahogy egy hernyót; hernyó – talán mert fehér és hideg volt a hasa, melyet az enyémhez nyomott), féltem, rossz veszekedők voltunk, túl gyorsak, és sajnáltam is, undorodva sajnáltam magunkat, mereven feküdtem széjjel – segíts, a szentségedet!, lihegte, becsuktam a szemem, hogy ne lássam az arcát, de a csukott szemhéjak mögött láttam és éreztem mindent. – Nem, nem, te, nem, átkozott! – De még az éjszaka kijózanodott (félig) szegényke. És mesélni (!) kezdte, mennyire akarta ő annak idején ott az erdőben, de én még csak nem is lettem volna elutasító, mert föl sem fogtam azokat a titkos áramokat, melyek vibráltak, nem csoda hát ha ő olykor *tehetetlen* lesz… A hülye! Ha tudta volna, hogyan értem a piknikekből haza, lázasan és harmatosan, és surrantam el anyám mellett… és egyáltalán: ha tudta volna, mennyire szerettem őt, amikor szerettem.

„SZERET MAGA ENGEMET VAGY CSÚF JÁTÉKOT ŰZ EGYÁLTALÁN?” – VINNYOGJ. OTT AZ APÁM ÁGYA. AZ MEG OTT BENNE AZ APÁM. SZÁRNYASZEGETT PÓZ. MÉLTÓSÁGTELJES, AKÁR AZ EGYSZERI FÜLES SZARVAS, UGYANAZOK A NAGY FÜLEK. EGY TÖRPE MOSOLY VILLAN. BOLONDOZIK VELEM. EMLÉKSZEM, EGYSZER VADÁSZNI MENTÜNK A VADNYUGATI HEPEHUPÁKRA (MESSZE, A KESELYŰTANYÁN IS TÚLRA)… ELÉG UNALMAS VOLT MESQUITE BOKROKRA LÖVÖLDÖZNI, ÍGY HÁT LEKUPORODTUNK VALAMI SZIKLÁK MÖGÉ. APÁM LEKUPORODOTT AZ Ő KŐSZIKLÁJA MÖGÉ, ÉN LEKUPORODTAM AZ ÉN KŐSZIKLÁM MÖGÉ, ÉS ELKEZDTÜNK EGYMÁSRA LŐNI. AZ ÉRDEKES VOLT.

Már ilyen öreg voltam, mint most, amikor eltérítettem egy repülőgépet. Hogy hová, az nem érdekes. Megkértem a sex appeales repülőkapitányt, mentsen ki a hivatalosságoknál, és ne verjük dobra a dolgot. A sajtó hallgatott, mint a sír, leellenőrizheted, fiam.

Van Rembrandtnak egy festménye: Ganymedes a sas karma között. Az éjjel én repültem fel a magasba, és látom, hogy a kis meztelen épp pisil. Odaszálltam hozzá, mire a sas a karomba mart. Gyűlölködő szemei voltak. Erre én zuhantam lefelé, és Ganymedes integetett utánam…

Én nem vágyom a túlvilágra. Úgy értem, elvileg sem. Azt gondolom, hogy ezt az Isten sem kívánja tőlünk. Nem akarlak bántani, nem írom, a te Istened. Nekem nincs Istennel semmi bajom, nem gyűlölöm, hogy nincs.

Néha elfelejtem, hogy élek. Ülök a felpócolt párnák közt, és Istennel beszélek. A *Tátray Vilire* hasonlít, hegedű nélkül. De ha a sámlin ülök, és az ágy alatt a porcicák alig tudnak a töreken átgördülni, ilyenkor mindig eszembe jut – és olykor érzem is, hogy élek. Hát rendben. Még tudatni akarom veled, hogy a kertben eleredt az orrom vére. A homokbuckához vonszoltam a kerti széket, ott történt. Egészen elfeketült a vértől a homok, lógattam a fejem, a vér csöpögött, nem mertem hátrahajolni, ahogy azt előírják, mert attól féltem, hogy megfulladok, mint Attila királyunk. Az a mozdulat, ahogy az orromhoz nyúltam aztán, hogy lekapirgáljam az odaszáradt vérlemezkéket, annyira *idegen* volt számomra – rettegtem! rettegtem.

Főként annak örülök, hogy egyedül alszom. Kemény ágyamon egyedül fekszem, kezemet a tarkóm alá teszem, és rád gondolok, kisfiam.

HA VÁLASZTANI LEHETNE, HOGY KI TÁMADJON FEL, AZT HISZED, HOGY JÉZUS?

Temetésed előestéjén, fiam, messziről fogok érkezni. Fáradt leszek, át lesz a blúzom izzadva. Keresni fogom az alkalmat, hogy megfürödjem.

Letörülöm magamról az út szürke porát. Nincs váltásruhám, nővérem segít ki. Bosszant, hogy ruhája jól áll, a szemében látom, hogy szép vagyok, ennek meg örülök.

Át fogom ölelni, meg fog lepődni.

– Egyél, Lizike, mondja majd, és már csalárd kezében a pogácsás tál. Pogácsái híresen jók. Lenézem őt, mert mérleget használ a sütéshez. Kompenzálok. Ekkor fogok először sírva fakadni. – Egyél, Lizikém, az majd megnyugtat; kezem erre görcsösen összerándul, csorog ujjaim közt a pogácsa – de az Isten áldjon meg, én nem akarok megnyugodni, miért kéne megnyugodnom –, és elbőgöm magamat. Hülye, szép nővérem átkarolván *nyugtat*, mire persze, még úgy hüppögve, röhögni kezdek.

Ingva, keringőzve, egymásnak dőlve karéjozunk a szobában, hullani fog az ezüst tálcáról a sajtos pogácsa. Kip-kop. Nagybátyád, mint afféle hivatalos amoroso, mosolyogva szedegeti a padlóról föl.

Másodszor akkor fogok sírni, fiam, amikor szivaccsal letörlik a neved a ravatalozó táblájáról: már nem te leszel a *következő*.

MINDEN JELET EL FOGOK TÜNTETNI, FEL FOGOK SZÁMOLNI. A KIKÜLDÖTT PARTE-CÉDULÁKAT EGYENKÉNT, HOL ERŐSZAKKAL, HOL FORTÉLLYAL MEGSZERZEM ÉS MEGSEMMISÍTEM. UGYANÍGY JÁROK EL A VONATKOZÓ HÍRECSKÉT TARTALMAZÓ MAGYAR NEMZET SZÁMMAL. A SÍRKŐRŐL LASSÚ ÉS NEHÉZ MUNKÁVAL LEDÖRZSÖLÖM A FELÍRÁSOKAT, SORBAN, AZ ANYÁM NEVÉT, A KÉT SZÁMOT ÉS VÉGÜL A KERESZTET. ÉS ERŐSEN FOGADOM, HOGY TÖBBÉ NEM VÉTKEZEM.

Milyen lesz, fiam, a temetésed? Leírom: díszes katonai temetésed lesz, fess fiúcskák állnak majd sorfalat, mindőjük nyakán kicsiny, finom vágás, melyből bugyborékol a fekete, sűrű vér. Mindegy. Majd hazudni fognak valamit a hazáról, mint rendesen. A TV színesben közvetíti, a göröngyöknél leveszem a hangot.

Leírom: a temetéseden, fiam, príma, magas rangú, hochintelligens katonák fognak beszélni. Modoruk választékos fog lenni, mindőjük

felcsillant valamit a tragikum mélységéből legalább egy csöppnyit! Mindőjük szeme üvegből lesz, szépségesen szép üveggolyók. Einstand. Mindegy. Majd hazudni fognak valami laposat a hazáról, mi pedig igaz szívünkből meghatódunk.

Leírom: temetésedre az asszonyok, fiam, átvérzett gyolcsban fognak érkezni. – Megjött, suttogják egymás fülébe, előtted pedig lesütik a szemüket, ne haragudj rám, uram, asszonyi bajom van. Téged mind szájon csókol, a cemendék. Mindegy. Undorodom arcod látványától, látom, a nyelved kék. Ez lehetetlen!

Leírom: undorító vagy, fiam, gyűlöletes, idegen, hatalmas. Hogyan éljek nélküled? Miért avatkozol az életembe? Mindegy. Szavaim úgy hullanak vissza rám, mint rád a göröngyök. Szemem, szám.

Leírom: temetéseden, fiam, megfontoltan kivárom, míg a sírásók szakszerű dombot púpoznak, aztán nehéz szívvel és groteszk esetlenséggel előre dőlök, mint a bohócok, arccal bele az agyagos sárba. Félig hunyt szempillámon át látom nővérem lesújtó fintorát, ahogy törülgeti arcom, ott fekszek a szalagok közt, a sok selyemszalag könnyűn tekereg köröttem, a marhák alattam hagytak egy drótkoszorú-építményt, ez nyomja föl a derekamat, ott fogok fekszeni, fiam, kiterítve melletted, ájult anyád, agyagos csókkal… Nehéz lélegeznem. Lassan magam is elhiszem rossz játékomat. Nővéremen látom, tud mindent.

GYERÜNK, COLORADO, ÉBRESSZÜK FEL A KOPORSÓST!

Leírom: temetéseden, fiam, botrányt fogok csapni. Megállítom a lapátolást, s nyugodt hangon kérni fogom, hogy mérjék le a göröngyöket. – Grammra!, mondom ellentmondást nem tűrően a csöndben. Nővérem előhúz a retiküljéből egy csillogó réz patikamérleget. – Hát persze, mondom megvetően. Nővérem szép és mosolyog. – A súlyok nincsenek nálam. – Kinél vannak a súlyok?, kérdezem egyszerre félénken és szigorúan. A gyásznép, fiam, összesúg.

Leírom: temetéseden, fiam, fogadom a részvétnyilvánításokat. Mikor Blanka kerül elém, átölelem. Arcát a gyász elcsúfította, homloka szűk lett, *minden elaránytalanodott*, a szemei unintelligensen egymáshoz közelítettek, anélkül, hogy a bandzsiság vicce ezt oldotta volna. Hosszan fogunk így állni, reszketek. Kinyitván a szemem, a sírásókat látom, távoli sírhalomra dűlve szalonnáznak. – Lajoska, van újhagymám, hallom. Hálás vagyok, mindegy.

Leírom: temetéseden, fiam, szeretnék szép lenni. Szép! Későbben vonzó, törékeny asszony szeretnék lenni, akit meggyötört a gyász, de nem tört meg, viszont csak annyira erős, hogy mögötte ne azt súgják, erős asszony, hanem azt, szép asszony. – Reggel melltartóban a tükör előtt gyakorolom a kézfogást. Azt mondjam-e, köszönöm, vagy azt, ami inkább a számra jön, igen? Mély részvétem. Igen. Tehát szép leszek. A *fekete* egyszerűen kívánatossá fog tenni. Arra gondolok majd, *én vagyok a föld*, a férfiak belém szállnak, a giliszták. Mindegy, nem utálok én senkit. – Szedd össze magad, édesem, mondja nem is nagyon halkan nővérem.

Leírom: lesz egy pillanat, amikor nem merek Blankára nézni; erősen átölelem, combom ügyetlenül keresi a helyét, könnyeimen át látom a sírásókat szalonnázni. Blanka szorít, – élek, súgom neki, – ugye élek, fülcimpája át van szúrva, – jól van, drágám, jól van, ennél rosszabb nem lehet, mondja, – ugye élek?, ismételgetem majd diadalittasan.

Öntudatlanabb szeretnék lenni, fiam. Sírodnál bambán kéne állanom, mint az állat, és nem volna szabad mondatokra gondolnom. Sírodnál, sírodnál olyanná kéne lennem: mint te.

GYERÜNK, COLORADO, ÉBRESSZÜK FEL A KOPORSÓST!

Leírom: temetéseden, fiam, nem tudom levenni arcodról öreg tekintetemet. Anya és fia közt nem létezik barátság. A fiú mindjárt észreveszi a barát mögött leselkedő kémet, s a kém háta mögött a féltékeny nőt. Tőled, fiam, barátok is lehettünk volna… Arra kérem az Istenedet, támasszon föl téged. Előnyös alkukat fogok ajánlani. – Nézd, Uram, kezdem majd ravaszkásan.

Leírom: temetéseden, fiam, koporsódra a magyar zászlót terítik. Piros! Fehér! Zöld! Mindegy, majd hazudni fognak valamit a hazáról. Hallom a hangodat, – az én zsebemben vannak a súlyok, mondod vihogva. De a vékony pap, a barátod, rendet csinál. Azt mondja: *kérem*, és fölemeli a kezét. Sokat azért ő sem tud tenni. Nem szeretem az Istenben azt, hogy mindenható… Azt hiszem, nyugodtabb volnék, ha a barátod volna az Isten, ahogy ott törölgeti a bepárásodott drótszemüvegét. Mindegy.

Leírom: nagy baj van, fiam. Ha van az Istened, ha nincs, nem így kellene élni. Kérlek, fiam, hatalmadban áll, bocsáss meg nekem.

Leírom: leírtam: leírom. <Leírtam.>

Fiam.

Éjjel van már. Minden idegen itt, még az autókat sem ismerem meg a hangjukról. A fényképedet néztem, és arra gondoltam, hogy ha van is túlvilág, és te vagy is még valamilyen módon, a *molekulák* már sosem állnak úgy össze, ahogy… Fáradt vagyok. Veszteségemet nem értem, elfogadom.

GYERÜNK, COLORADO, ÉBRESSZÜK FEL A KOPORSÓST!

Próbálom ismételgetni, hogy meghaltál, nehogy egy pillanatra is elfelejtsem, kínos volna, meghaltálmeghaltálmeghaltál.

„Hát ennyire súlyos volnék?”, kérdezte anyám, mintha szidna.

ATYÁMAT SOKÁIG NEM LÁTTAM. DE OKTÓBER VÉGÉN FELHÍVOTT. NAGYON IZGATOTT VOLT, ELEINTE MEG SEM ISMERTEM A HANGJÁT. SZOMORÚAN ÉS MÉRGESEN HADARTA EL, HOGY AZ A TELHETETLEN ZUNINO ÉS ZUNGRI AZZAL AZ ÜRÜGGYEL, HOGY KIBŐVÍTI MÁRIS ÓRIÁSI CUKRÁSZDÁJÁT, LE AKARJA BONTANI A HÁZAT, AHOL A CSALÁD LAKIK.

– A SZÜLEIM HÁZÁT, AZ ÉN HÁZAMAT, A TE HÁZADAT, A JÓ ÖREG GARAY UTCAI HÁZAT – HAJTOGATTA, A ZENGZETES SIRÁNKOZÁSBAN TALÁN MEG IS FELEDKEZVE FÁJDALMÁRÓL.

NEM ESETT NAGYON NEHEZEMRE, HOGY OSZTOZZAM A GYÖTRELMÉBEN. HA ELMÚLT AZ EMBER HARMINC ÉVES, MINDEN VÁLTOZÁS A MÚLÓ IDŐ GYŰLÖLETES JELKÉPE; MEG AZTÁN ARRÓL A HÁZRÓL VOLT SZÓ, AMELY ÉNNEKEM SZÜNTELENÜL BEATRÍZRÓL MESÉLT. MEG IS AKARTAM PENDÍTENI EZT A MEGLEHETŐS KÉNYES DOLGOT; DE Ő RÁM SE HALLGATOTT.

ATYÁM BAJA BETEGES ÖRÖMMEL TÖLTÖTT EL; LELKÜNK MÉLYÉN MINDIG UTÁLTUK EGYMÁST.

AMINT ODAÉRTEM A GARAY UTCÁBA, A SZOBALÁNY, AKIT MÉG SOHA NEM LÁTTAM, S AKI ENGEM SE LÁTOTT, TUDOMÁSOM SZERINT, SOHA, KÉRTE, HOGY SZÍVESKEDJEK VÁRNI EGY KICSIT. AZ ÚR, MINT MINDIG, A PINCÉBEN VAN, FÉNYKÉPEKET HÍV ELŐ. AZ ELHANYAGOLT ZONGORÁN, AZ ÜRES VIRÁGVÁZA MELLETT BEATRÍZ NAGY ÉS ÜGYETLENÜL FESTETT ARCKÉPE (INKÁBB VALÓSZERŰTLENÜL, MINT IDEJÉTMÚLTAN) MOSOLYGOTT. SENKI SE LÁTHATOTT BENNÜNKET; KÉTSÉGBEESETT GYÖNGÉDSÉGI ROHAMOMBAN ODAMENTEM A KÉPHEZ, ÉS ÍGY SZÓLTAM HOZZÁ:

– BEATRÍZ, BEATRÍZ ELENA, BEATRÍZ ELENA VITERBO, BEATRÍZ DRÁGÁM, ÖRÖKRE ELVESZTETT BEATRÍZOM, ÉN VAGYOK ITT, <SZÖVEGROMLÁS>.

Felpócolt vánkosokkal a háta mögött ül az ágyban, enyhén leereszkedő mosollyal nézve zavaromat. Egy sápadt nő egy kis szobában.

„Add ide a levest.” A csészében szürke lé löttyen, látom, ahogy a megdermedt zsír elszakad a porcelánfaltól. Kellemetlen hallgatnom a szürcsölést. Szájából lóg a metélt, megszívja, hihetetlen gyorsasággal tűnik el a tészta.

„Milyen bátor vagy ma”, mondja kanalazva. Inkább gyorsan, mint ingerülten ugrok fel. „De édesanyám, mért nem szól?” „Most akartam”,

feleli a szemét lesütve; leöntötte magát, a nyakán finommetélt csúszik. Kukacok, megakadnak a kulcscsont körüli sápadt, májfoltos mélyedésben. Odanyúlok, ujjam alatt mállik a tészta. Egyenként teszem vissza onnan a csészébe a tésztát. Anyám zavartalanul eszik, egy metélt darabka becsúszik a nagy, lapos fehér mellek közé. Utána nyúlok, ahol megfogom a tésztát, kettéválik, mint a giliszta. Hagyom a maradékot lejjebb csúszni tovább, ami maradt, fölemelem, be a tányérba. „Éjszaka leestem az arcomra”, fölnevet, „háromszor csöngettem föl őket az éjszaka!” Kacag, amikor azt mondja: „És a végén bepisiltem.” Érezni a szagot.

„Jó. Ez jó”, mondja, mikor leteszi a csészét. „Szépen megetetted vén anyádat.” Megfogom a kezét. Hosszan ülünk csöndben, a takarót nézem.

„Menjünk vécére”, mondja váratlanul.

„Jó”, válaszolom, de nem mozdulok, mert nem tudom, mi a teendőm. „Állj fel. A hónaljamat fogva emelj föl. Karolj belém. Vigyázz a lábamra. Induljunk.” Mintha katona vagy szakember szakkérdésről, nem unottan, de az izgatottság legkisebb jele nélkül.

PERSZE, MIKÖZBEN ÍRTAM A TÖRTÉNETET, NÉHA MINDENESTÜL ELEGEM VOLT NYÍLTSÁGBÓL IS, TISZTESSÉGBŐL IS, ÉS ARRA VÁGYTAM, HOGY MIHAMARABB OLYASMIT ÍRJAK MEGINT, AMI KÖZBEN HAZUDHATOM IS EGY KEVESET, LEPLEZKEDHETEK IS, MINT, MONDJUK, RENDESEN.

Felállok. Feljebb rukkol, előrehajol, és felhajtja a takarót, feslett paplan és vékony, barna pokróc, a széle fele nagy, égett lyuk, a lyuk pereme rojtos és sötétbarna. Felszisszen.

„Fáj.”

„Nyugodtan csak.” Vékonyka hálóinge előrezöttyen, állott szag csap elő a kitárulkozó ágyból. A hálóing felcsúszott az ágyékig, komolyan tűnődöm, hogy tudomásul vegyem-e. De aztán oly nehéz elgondolni, hogy mindez valóságos, egyszeri és személyes, hogy (alig hetvenkedve) nem törődöm többé vele. Kilátszik a szőrzet vége, olyan, mintha nem tartoznék sehova se. A kötés a combtőtől a térdig húzódik. A környékén hosszan sárgásbarna a bőr, talán a jódtól. A comb, a lábszár is nagyon vékony, a

térd csontos kiemelkedés. A lábszár még így is mutatja a régi szépségét. A combok nem érnek össze, a hús lefelé csüng. Megfogom a vádliját.

„De jó meleg.”

„Fáj. Most megy előre a vér, azért.” Az egyik lábköröm a véraláfutástól fekete, a többi sárgás. A lábujjakon bőrkeményedés. Halkan jajongva egyik lábát leteszi a földre, tapogatva keresgéli a puha papucsát. Látom, nem mozdulok.

„Hol a puha papucsom?” hangja rekedt. Odatolom. „Vigyázz, ne érj hozzám.” „Vigyázok, és ne mondd mindig, hogy vigyázzak.” Megtámaszkodik két kézzel az ágyon, a sodrony megcsikkan, elforog úgy, hogy a másik, a kötözött lába is lekerüljön. Mindez kimerítette, fáradtan ül az ágy szélén, csapzott veréb. Megigazítom az összegyűrt, piszkos, vékony ingecskét.

„A hónaljamnál fogva emelj föl.” Terpeszbe állok, lábam közt az ő két lába, lehajolok, keresem a fogást. Szegény húsa! A haja zsírosan fénylik, áporodott a szaga. Fintorítok. Középen választék képződött, a haj egyenesen lóg le kétoldalt, a füleket szabadon hagyja. A választék fehérlik, látom a fejbőr pernyéit, az apró, sápadt lemezeket a hajszálak ütötte lyukakkal.

URAM, FOGADJA KÖSZÖNETÜNKET ODAADÓ FREUDOZÁSÁÉRT.

Lábaim berogyasztva megmarkolom, arcunk egymásra hull, mint a filmeken. „Lefogytál.” Szemei mintha egy gödör alján volnának, a szeme környékén sötét árnyékok vannak, az orcája olyan, mint volt régen, vastag, domborodó, a száj két végén erős ráncok és néhány erős szőrszál, a toka furcsa így fogyottan, mint luftballon, melyből kiszökött a levegő, lóg.

A vártnál könnyebben emelem föl a testét, csöndesen nyög a fájdalomtól, hátralépek, megint megcsap a beteg test erős szaga. „Úgy állunk itt, mint egy szerelmespár”, mondja szenvtelenül. Feszengek, „menjünk”. „Karolj belém,” Belékarolok. „Ne így, erősebben”, mondja idegesen. Arcom túl fennkölt lehet, túl udvarias vagy segítőkész, mert még hozzáteszi, „nem korzózni megyünk, hanem a klozettre”.

Csoszogunk a folyosón, középen megyünk, hogy ne zavarjanak minket a fal mellett ülők lábai. A falaknál betegek ácsorognak, ülnek, némelyikük a fal tövében. Ott sötét van. Egy-egy mankó mered fölfelé. A vécé a folyosó végén van, messze. Megáll pihenni, rátámaszkodom. Nem tudom hová nézzek, rá nem akarok. A magasban kanyargó csövek neszezése, a várakozók halk, de állandó morajlása ellenére csak az ő szuszogását hallom.

Egy mankó a kőlapok pontatlan illeszkedésein ugrálva nagy csattanással csúszik le a fal mentén. Én átlépem, de anyám megtorpan, csak csoszogni tud. Nem engedhetem el, nézem, kié lehet a bot. A mankó helyzete egy rongyokba bugyolált, véres gézzel átkötött fejű testet jelöl ki, a feje lehajtva. Megszólítom, de hasztalan, a fej meg se rezdül. Nagyon sokszor szólongatom. Hatalmas asszony ül egy kofferen, arca pirospozsgás, mindene erős, mit kereshet itt, a nagy rusztikus testből vékony, hisztis hang csúszik ki.

„Hülye maga? Teljesen hülye? Nem látja, hogy meg van halva?!"

MIT AKARSZ, NEM LÁTOD, HOGY SÍRGÖDRÖT ÁSOK? A TÁPLÁLKOZÓ OROSZLÁN SEM TŰRI, HOGY INGERELJÉK. HA NEM TUDNÁD, MAJD ÉN MEGTANÍTALAK. RAJTA, SIESS; TEDD, AMIRE VÁGYTÁL.

Mintegy elégtételként belerúgok a mankóba, az fönnakad egy lábon, megperdül, mint a vidám sétapálcák. Szabad az út. Nem szól senki semmit, rögtön ezt kellett volna tennem.

„Nem is tudtam, hogy ilyen is tudsz lenni." Vállat vonok.

A vécéajtó előtt elbizonytalanodom. „Jöjjön, mit gondol, innentől jobban bírok járni?" A férfi vécé le van szögelve, becsoszogunk a nőibe. Anyám megfogódzik a deszkafalban. Az első fülke üres, de nincs benne papír, a dekli mögött kaparászom. „Hoztam magammal", és előveszi a hálóingéből a papírt. „Ezt hol a csodában őrizgetted?" „Varrtam ide belülre egy zsebet. Egy titkos zsebet." Önkéntelenül odanézek, az utolsó két gomb közt nyúl oda. A résen belátok. Látom, hogy a szőrzet fenti része le van borotválva. Elérzékenyülök. Hát ez az! *Levágták a törpe*

szakállát. Tarló. Szeretném az ujjbegyeimben érezni a levágott szőrök kemény tövét.

„Véletlenül, a marhák! És tudja, mit mondtak? Hogy ők azt hitték, szülni visznek.” „És nem *gyanakodtak*, hogy nincs pocakod?” „Talán elhíztam.” „Dehogy”, mondom ösztönösen, és elpirulok. Ez így együtt még jobban bosszantja őt. Nincs reakcióm.

Becsoszogunk a fülkébe; már csak arra figyel, hogy el tudja végezni a dolgát, felhúzza a hálóingét és terpeszbe áll. Megfogom a hónalját, hogy leültessem. „Nem”, mondja, „tegyél elébb az ülőkére papírt”, a titkos zseb felé nyúl, ezért elengedi a felgyűrt hálóinget, amely fehéres villanással zuhan le, olyan hirtelen, hogy mindketten utánakapunk, ő meginog, felé kapok, ettől elveszítem egyensúlyomat, fél kézzel a derekát fogom, a másikat a kagyló mögötti falnak feszítem. Potyog a vakolat.

BÁNAT ÉS VÉGTELENSÉG. SOVÁNY HORPASZÚ KUTYÁK IRAMODNAK NESZTELENÜL, BORDÁIKAT MINTHA VESSZŐKBŐL FONTÁK VOLNA. VARJAK REBBENNEK A TÁJ FEHÉR SEBEIBEN. PERSZE, PERSZE, A FELEDÉS, AZ ELMÚLÁS – DE HOL IS HAGYTAM ABBA? MÉGIS ÉLEK, MÉGIS NEHÉZ, ANYA, MÉGIS NEHÉZ.

„*Mit csinál, maflicsek?*”

„*Tartok.*”

Előredőlök a kagyló fölé, ő pedig enyhén hátrahajol, bele a karomba, kicsit mintha táncolnánk. A baj az, hogy nem tudok oldalt kerülni, mert a két lába közt állok. Fárad a karom. Végül a víztartályból vezető csőről lököm el magam, rövid bizonytalanság után biztosan állunk.

„Hol hagytuk abba?” „A papír”, feleli, s közben a nyakamba kapaszkodik, benyúl a belső zsebbe. Engedek az ujjbegyek kívánságának. „Fázom.” „Igen.” A feneke lúdbőrös, a hús vékony, hideg.

„Az Isten áldja meg magát, siessünk már.” Most figyelek föl a magázásra. „Miért magázol?” Száraz sírás szakad ki belőle.

„Mert sz… nom kell!”

„Jól van, jól van”, motyogom ijedten, „szépen, úgy, leülsz.”

„A papír”, mondja, és nem mozdul, fogja a nyakam, megint erősnek látszik. „Orvosságszagú a szám”, mondja még. Nem figyelek, az foglalkoztat, hogyan terítsem az ülőkére a papírt. Mivel teljesen fölöslegesnek tartom, spórolok. Végül megint megfogom a hónalját.

„Szépen, úgy, leülsz.” Fölemeli a hálóingét, lábfejét csoszogtatja, tartást keres. Kezdem a testét lefelé engedni, behajlítja a térdét. Ez a pozitúra föltűnően kiszolgáltatottá tesz, gyorsan a csőre vetem a tekintetem. Felhólyagzott a festés. Anyám felnyög.

„Nem bírom. Nem hajlik a lábom.” Állunk. Ő már csak gyakorlatias. „Úgyis csak pisilnem kell.” Nem mozdulok, mert megint nem tudom, mit kéne tennem. „Hajtsa föl, egyetlenem, a deklit.” Rögtön a papírokra gondolok, az előbbi körülményes módon, sok toporgással fölszedem őket, és a farmerom zsebébe gyűröm. „Majd ne felejtse ideadni”, figyelmeztet komolyan. Felhajtom az ülőkét, állva pisil, nagyon csobog. Nevetni kezdek, erre ő is, de így meg nem tud tovább, a hang megszűnik. „Így nem tudok, viselkedj komolyan.” Még csirren-csurran kevéske, valóban bosszús, „megzavartál, ez most már bennem marad.”

„SÍRJÁBA VITTE A TITKÁT.”

Indulunk vissza, csoszogunk vissza a folyosón, a mankó ugyanott, ahová rúgtam, ránézek az asszonyságra, magabiztosan végigmér, továbbszerencsétlenkedünk, „nem vagy fáradt?”, legyint, idegesíti sunnyogó tapintatosságom, nem csodálom, lefektetem, lepakolok egy székről, odaülök az ágya mellé.

„De jó meleg az ágy”, sóhajt. Ülök a széken, simogatom a kezét, érdes, pikkelyes. Elalszik… Óvatosan kihúzom a kezem az övéből, az ajtó felé csosszanok, úgy, mintha még mindig mellettem volna.

„Ne menj még.”

Megfordulok, arca eltűnt a feltüremlő párnában, arca piros, a szeme csillog a gödör mélyén. Nézzük egymást. – – – – Helyet csinál, befekszem a teknőszerű mélyedésbe, amit az ő teste vájt. Oldalt fordulok, cipőimet lelógatom. Hevesen felém fordul, érzem, hogy lázas. Megint sír. Így maradunk. „Te!” „Tessék.” „Te!” Erre én is azt mondom: „Te.” „Te”, anyám úgy tesz, mintha pironkodna, játszik, „te… te add vissza a

vécépapíromat!” Félkönyéken elemelkedem tőle, de a papír épp a túlsó zsebben van, sokat vackolódom. Szinte magához présel, megcsuklik a könyököm.

Úgy érzem, mintha égetne. Forró. „Ne mozogj, a sebed.” Fekszünk. „Mennem kell.” „Menj, maflicsek.” Lekászálódom. Kezet csókolok. „Meg fogok halni”, mondja anyám. „Á…”, válaszolom. „Félek, kisfiam.” Látom, mégis összesároztam a lepedőt.

AMIKOR VALAMELY MŰVET ÍRUNK, LEGUTOLJÁRA TUDJUK MEG, MIVEL IS KEZDJÜK: AZ ATYÁNAK ÉS FIÚNAK –

Vége.

MINDEZT MAJD MEGÍROM MÉG PONTOSABBAN IS.